

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSECULTUURGEMEENSCHAP

Zitting 1975/1976

Nr. 5

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 3 februari 1976

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 152

VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 152

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Verzending, blz. 152

VRAGEN (R.v.O. art. 52)

1. Vraag van mevrouw G. De Kegel tot de Minister van Nationale Opvoeding over de verbetering van de kwaliteit van het zangonderwijs en de muziekopvoeding van onze jeugd, blz. 152
2. Vraag van de heer M. Coppieters tot de Ministers van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden en van Nationale Opvoeding over de herdenking van de 75e verjaardag van het overlijden van Peter Benoit, blz. 153
3. Vraag van de heer J. Somers tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de bevordering van de beiaardkunst en de sociale rechten van de beiaardiers, blz. 154
4. Vraag van de heer R. Gheysen tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de bestrijding van de werkloosheid door vorming van kaderleden in de verschillende sporttakken, blz. 155

ONTWERP VAN DECREET tot bescherming van monumenten en landschappen - 15 (B.Z. 1974) - Nrs. 1 tot II.

Algemene bespreking

Sprekers: De heren J. De Seranno, B. Cools, G. Verhaegen, A. De Beul, W. Jorissen, blz. 156

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Verdaging van de naamstemming

Sprekers: De heren H. Boel, A. Kempinaire, blz. 172

ONTWERP VAN DECREET tot bescherming van monumenten en landschappen - 15 (B.Z. 1974) - Nrs. 1 tot II.

Voortzetting van de algemene bespreking.

Sprekers: de heren F. Verberckmoes, J. Van Elewyck, O. Van Ooteghem, J. Verroken, blz. 173

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Spreker: de heer G. Van In, blz. 181

VRAAG OM UITLEG van de heer W. Kuijpers tot de Minister van Verkeerswezen over maatregelen met het oog op de vermelding in de telefoon-gids van de namen en adressen van de buitenlandse ambassades in de taal van elk der drie in België levende cultuurgemeenschappen.

Sprekers: de heren W. Kuijpers, J. Chabert, Minister van Verkeerswezen, blz. 181

ONTWERP VAN DECREET tot bescherming van monumenten en landschappen - 15 (B.Z. 1974) - Nrs. 1 tot II.

Voortzetting van de algemene bespreking

Spreker: De heer G. Van In, blz. 182

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN, blz. 184

Spreker: de heer G. Van In, blz. 184

SCHRIFTELIJKE VRAGEN EN ANTWOORDEN (R.v.O. art. 51), blz. 184 ■

VOORZITTER :
de heer J. BASCOUR

De heer **D. Coens**, Secretaris, neemt plaats aan het bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend om 14.35 uur.

De Voorzitter: Dames en Heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

De Voorzitter: Ik deel aan de Raad mee dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden :

de heren **E. Cooreman, T. Declercq, R. Lecluyse, H. Leynen, G. Monard, F. Swaelen, L. Tobback, R. Uyttendaele, J. Van den Eynden**, gezondheidsredenen;

de heren **H. Adriaensens, F. Tanghe**, buitenslands ;

de heren **F. Grootjans, J. Kickx, B. Van Hoeylandt, A. Vlerick**, ambtsverplichtingen;

de heren **E. Coppens, G. Sprockeels**, familieverplichtingen.

VOORSTELLEN VAN DECREET

Inleiding en verzending

De Voorzitter: De volgende voorstellen van decreet werden ingediend en naar de bevoegde Commissies verzonden :

— Voorstel van decreet van de heer **J. Wyninckx** C.S. betreffende de uitreiking van een getuigschrift in de menselijke ecologie — 146 (19751976) — Nr. 1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

— Voorstel van decreet van de heer **L. Cantillon** C.S. tot het organiseren van wielervedstrijden voor jongeren van 12 tot 15 jaar — 147 (1975-1976) — Nr. 1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Verzending

De Voorzitter: Het voorstel van resolutie betreffende de installatie, de werkingsmogelijkheden en de werking van de Vaste Nationale Cultuurpact-

commissie, dat overeenkomstig artikel 45, nummer 2, van het Reglement van Orde tijdens onze vorige openbare vergadering door de heer De Beul C.S. werd ingediend naar aanleiding van de vraag om uitleg van de heer Coppeters over hetzelfde onderwerp en dat toen door de Raad aan het Bureau werd overgezonden, werd bij eenparige beslissing van het Bureau en de Fractievoorzitters verzonden naar de Commissie voor het Reglement, waar het conform het Reglement van Orde bij voorrang zal worden onderzocht.

VRAGEN (R.v.O. artikel 52)

1. Mondelinge vraag van mevrouw G. De Kegel tot de Minister van Nationale Opvoeding over de verbetering van de kwaliteit van het zangonderwijs en de muziekopvoeding van onze jeugd.

De Voorzitter: Aan de orde is de mondelinge vraag van mevrouw G. De Kegel tot de Minister van Nationale Opvoeding over de verbetering van de kwaliteit van het zangonderwijs en de muziekopvoeding van onze jeugd.

Op deze vraag zal mevrouw de Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, antwoorden in naam van de Minister van Nationale Opvoeding, die wegens ambtsverplichtingen in het buitenland weerhouden is.

De heer J. Van Elewyck: Waar blijft de Minister?

De Voorzitter: Hij is verhinderd maar wordt vervangen door de Minister van Nederlandse Cultuur.

De heer H. Boel : Die is ook niet aanwezig. (woorden wisselingen)

De Voorzitter: Mevrouw de Minister zal zo dadelijk hier zijn.

(Mevrouw R. De Backer- Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, betreedt de zaal, onder ironisch gelach en applaus bij de BSP)

Mevrouw De Kegel heeft het woord.

Mevrouw G. De Kegel (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's, in een brochure uitgegeven door het „Komitee voor de Dagen van het Vlaamse lied" wordt aangeklaagd dat onze volksliederen verwaarloosd worden in de B.R.T.- en evenzeer, in het onderwijs. „Het zangonderwijs in scholen en instituten benadert het nulpunt", aldus het Komitee, dat beweert dat de schoolinspectie opzettelijk de ogen sluit voor het verwaarlozen van een leervak dat officieel verplicht is. Men stelt

vast dat bijna niemand nog een eigen streeklied kent, dat bijna niemand een geschiedkundig volkslied kan zingen en dat de namen van Vlaamse volkslieddichters en volksliedcomponisten onbekend zijn.

Ook „La Libre Belgique” heeft op 21 oktober 1975 vastgesteld dat er in het Belgisch onderwijs onvoldoende goede wil en bevoegdheid bij leerkrachten is om het muziekonderwijs in onze scholen te valoriseren. Dit staat in schrille tegenstelling met de inspanningen ter zake in Hongarije, Duitsland en Nederland.

In dit Peter-Benoitjaar zou ik van de heer De Croo, Minister van Nationale Opvoeding, willen vernemen welke maatregelen hij overweegt voor de verbetering van de kwaliteit van het zangonderwijs en de muziekopvoeding ten voordele van onze jeugd, die zeker even vatbaar is voor goede muziek als de Duitse en de Hongaarse. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter: De Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren ! Hierbij heb ik de eer het geachte Lid mede te delen dat in de Rijksleerplannen het aanleren van volksliederen verplicht is.

De leerkrachten moeten de studenten 6 tot 8 volksliederen, naar keuze, aanleren. Streekliederen worden niet als verplicht vak maar als vrij vak in de muziekleerplannen beschouwd.

De inspectie dringt er bij de leerkrachten op aan „authentieke” volksliederen te geven.

Niet alleen de namen van de componisten worden aan de leerlingen bekend gemaakt doch ook hun levensloop en hun verschillende werken worden besproken (van de „Peter Benoit”-tijd tot de hedendaagse musici).

De bevoegde inspectie-generaal spreekt haar verbazing uit over het standpunt dat het „Komitee voor de Dagen van het Vlaamse lied” heeft ingenomen in verband met de verwaarlozing van onze volksliederen in het onderwijs en met het feit dat de schoolinspectie opzettelijk de ogen zou sluiten voor het verwaarlozen van het zangonderwijs.

Zij wijst erop dat de inspectie, bij elk klassebezoek, controleert welke liederen reeds werden aangeleerd en tevens nagaat hoe het met de uitvoering ervan gesteld is.

Zij stipt trouwens terecht aan dat de 23e Pedagogische Week in 1969 volledig gewijd was aan de muzikale opvoeding in het basisonderwijs en dat ruim 1 500 leerkrachten toen gedurende 4 dagen gewezen werden op de mogelijkheden en

wenselijkheden in verband met de muziekopvoeding.

Bovendien werden tijdens het schooljaar 1969-1970 in alle Nederlandstalige lagere gemeentescholen de opvoedkundige vergaderingen integraal gewijd aan de muzikale opvoeding. De resultaten van deze extra aandacht zijn thans nog steeds merkbaar.

Het is wel zo dat de muzikale opvoeding behoort tot de vakken die al dan niet goed gedoceerd worden naarmate ze samenvallen met de persoonlijke aanleg of de voorkeur van elke leerkracht. Het zou derhalve kunnen gebeuren dat in geïsoleerde gevallen het muziekonderwijs misschien minder tot zijn recht zou komen maar van deze vaststelling overgaan naar het besluit dat het muziekonderwijs in de scholen verwaarloosd wordt en dat de inspectie hiervoor de ogen sluit, is een onverantwoorde veralgemening.

Deze inspectie-generaal zal niettemin alle leden van de inspectie nogmaals herinneren aan de opvoedende waarde van het zangonderwijs op school. (*Applaus op de banken van de meerderheid*)

De Voorzitter: Het incident is gesloten.

2. Mondelinge vraag van de heer M. Coppieters tot de Ministers van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden en van Nationale Opvoeding over de herdenking van de 75e verjaardag van het overlijden van Peter Benoit.

De Voorzitter: Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer M. Coppieters tot de Ministers van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden en van Nationale Opvoeding over de herdenking van de 75e verjaardag van het overlijden van Peter Benoit.

De heer Coppieters heeft het woord.

De heer M. Coppieters (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's, op 8 maart zal het 75 jaar geleden zijn dat te Antwerpen de Vlaamse componist, dirigent en muziekpedagoog Peter Benoit overleed, de man van wie zijn tijdgenoten terecht hebben gezegd dat „hij zijn volk leerde zingen”.

Als componist heeft Peter Benoit nieuw leven in de Vlaamse muziek gebracht en het Vlaamse volk nieuw geloof in eigen kunst gegeven. Hij streefde er inderdaad naar het Vlaamse muziekleven op het Europees cultureel peil te brengen en wilde tevens de Vlaamse bewustwording bewerken. Hij bewerkstelligde de erkenning van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium en de oprichting Vlaamse Opera te Antwerpen. Talrijke van de door hem gecomponeerde liederen en composities zijn bijzonder populair geworden en

behoren tot het onvervreemdbaar erfgoed van de Nederlandse cultuurgemeenschap.

Ik zou graag van de geachte Ministers vernemen hoe deze verjaardag in de sectoren die tot hun bevoegdheid behoren, met name in het onderwijs, de B.R.T. en het Vlaamse muziekwezen, zal worden gevierd.

De Voorzitter : De Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden, die mede namens de Minister van Nationale Opvoeding antwoordt, heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, mijn collega van Nationale Opvoeding heeft mij gevraagd mee te delen dat de herdenking van het overlijden van Peter Benoit in het Onderwijs niet onopgemerkt kan voorbijgaan. De bevoegde diensten van zijn departement zullen een concreet herdenkingsprogramma uitwerken dat aan de scholen zal worden gestuurd.

Wat Nederlandse Cultuur betreft kan ik eraan herinneren dat de B.R.T. en het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium van Antwerpen niet op de 75e verjaardag van het overlijden hebben gewacht om Peter Benoit te herdenken.

Zo heeft de B.R.T. systematisch het gehele vocale *œuvre* van deze meester op band gezet, en organiseert het conservatorium elk jaar een herdenkingsmanifestatie.

Deze herdenkingsplechtigheid, dit jaar in samenwerking met de B.R.T., zal op 10 maart eerst komend plaatshebben.

Ook de plechtigheid eind 1973 bij de eerste steenlegging van de tweede schijf van het conservatoriumcomplex was één hulde aan Peter Benoit.

De B.R.T. herdenkt de 75e verjaardag van het overlijden van Peter Benoit met een hele reeks activiteiten.

Bij de radio hebben wij een reeks concerten:

1. het Requiem werd op 5 januari uitgezonden;
2. op 22 februari 1976 verleent de B.R.T. zijn medewerking aan de viering van het Willemsfonds met uitvoering van het Strijkkwartet van Peter Benoit;
3. op 10 maart inhuldigungsconcert in samenwerking met het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium te Antwerpen met Harry Cox: klavierwerken en strijkkwartet van Peter Benoit;
4. eerste helft september: twee uitvoeringen van de Rubenscantate met de Philharmonie van Antwerpen en het nieuwe Ceciliakoor in samenwerking met het Benoitfonds;
5. op 22 oktober te Hasselt — uitvoering van „De Leie” door het kamerorkest van de B.R.T.

Andere produkties bij de radio:

1. de cantate „De Wereld in” op 22 mei 1976 in studio 4;
2. kleinere werken van Benoit : eenstemmige motetten, de mis, kinderliederen enz. door het omroepkoor en eventueel het koor Schola Cantorum van Izegem;
3. de pianowerken van Benoit: de 4 Fantasieën, de 5 Mazurka's, de Polonaise;
4. diverse uitzendingen van Benoitwerken die reeds geregistreerd werden (een 80-tal opnamen).

Tijdens de „Dagen van het Vlaamse Lied” zal B.R.T. II werken van Peter Benoit en van zijn leerlingen programmeren :

- bij omroep Antwerpen in het programma „De Platenpoets”;
- bij omroep Limburg zal op een zondagavond het programma „Bij Bach op de koffie” vervangen worden door een Vlaams liederrecital, in hoofdzaak met werk van Peter Benoit. Bovendien wordt aan de leiding van het koorfestival van Neerpelt gevraagd Benoit speciaal te vermelden ;
- de omroepen Brabant en West-Vlaanderen zullen dagelijks een Benoitlied of een lied van een zijner leerlingen laten horen.

Wat televisie betreft :

- omstreeks 11 juli wordt door de dienst Ontspanning, ernstige muziek, een muziekprogramma in coproductie met de radio (met medewerking van de schoolkoren) uitgezonden ;
- de directie Cultuur heeft opdracht gekregen de mogelijkheid van een nieuw documentair programma over P. Benoit te onderzoeken.

De veelheid van initiatieven toont aan dat onze muziekwereld Peter Benoit op zijn juiste waarde erkent en herdenkt. Eenieder in onze muziekwereld weet wat wij aan deze meester te danken hebben.

De Voorzitter: Het incident is gesloten.

3. Mondelinge vraag van de heer J. Somers tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de bevordering van de beiaardkunst en de sociale rechten van de beiaardiers.

De Voorzitter: Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer J. Somers tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de bevordering van de beiaardkunst en de sociale rechten van de beiaardiers. De heer Somers heeft het woord.

De heer J. Somers (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Colle-

ga's, sinds de 14e eeuw bekleedt de beiaardkunst een merkwaardige plaats in de cultuur van de Nederlanden. In de 20e eeuw is Vlaanderen een internationaal centrum van deze kunst geworden. Talrijke Vlaamse steden hebben een beiaard en het hele jaar door kan men er beiaardconcerten beluisteren. Het is dan ook vreemd dat de kunstenaars die deze carillons bespelen al te veel in de kou gelaten worden.

Inderdaad is het financiële offer dat onze gemeenschap zich ten voordele van de beiaardiers getroost te klein. Men moet daarbij bedenken dat zowel het voorbereiden en instuderen van de partituren als de uitvoering zelf vele uren inspanning kosten.

Deze inspanningen worden te weinig gewaardeerd. Het salaris of de vergoeding die de beiaardier voor zijn werk ontvangt verschilt van stad tot stad. Op sommige plaatsen doet hij zijn werk voor een beschamend laag loon. Vastheid van betrekking zit er vaak niet in.

Graag zou ik van mevrouw de Minister verneemen welke maatregelen er overwogen worden om de beiaardkunst te bevorderen en om de beoefenaars van deze kunst op een van sociaal standpunt aanvaardbare wijze te beschermen tegen de willekeur van sommige gemeentebesturen.

De Voorzitter : De Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, wij verheugen ons in het bezit van een beiaardschool te Mechelen die een internationale faam geniet en waar de meeste van onze beiaardiers gevormd worden.

Deze beiaardschool, wordt van staatswege gesubsidieerd als school met beperkt leerplan; daarenboven ontvangt zij nog een bijzondere toelage.

Teneinde aan de afgestudeerden een betere status te geven en hun meer werkgelegenheid te bezorgen, zou deze beiaardschool moeten geklasseerd worden in het hoger kunstonderwijs. Om dit mogelijk te maken is een reorganisatie van het leerprogramma en van de structuur van de beiaardschool noodzakelijk; daaromtrent zijn onderhandelingen gaande.

Wat nu de vergoeding van de stadsbeiaardiers betreft, is het mijn wens dat deze vergoeding billijk is, maar daarover beslist niet de Minister van Nederlandse Cultuur. Het behoort tot de bevoegdheid van de gemeentebesturen zelf, die de beiaardier aanstellen, deze een behoorlijke wedde te bezorgen.

De Voorzitter: Het incident is gesloten.

4. Mondelinge vraag van de heer R. Gheysen tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de vorming van kaderleden in de verschillende sporttakken onder meer met het oog op de bestrijding van de werkloosheid.

De Voorzitter: Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Gheysen tot de Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden over de vorming van kaderleden in de verschillende sporttakken onder meer met het oog op de bestrijding van de werkloosheid.

De heer Gheysen heeft het woord.

De heer R. Gheysen (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren, naar ik verneem, wil de Minister in het kader van de bestrijding van de jeugdwerkloosheid een groot aantal kaderleden vormen voor de vele takken van de sport.

Het B.L.O.S.O. zou reeds een gedetailleerd actieplan hebben ontworpen.

Graag wens ik te weten waarin dit plan bestaat, waar en wanneer de cursussen plaatsvinden en onder welke deskundige leiding; ik bedoel de cursussen voor sportfunctionarissen, gangmakers, consultants en clubleiders.

Tevens wens ik te weten of er reeds mobiele sportscholen werden opgericht en welke sporthumaniorascholen bestaan in het Vlaamse land.

Tot slot durf ik vragen welke vormen van toegelaten competitie sporttakken er bestan voor kinderen beneden 14 jaar.

De Voorzitter : De Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden heeft het woord.

Mevrouw R. De Backer-Van Ocken, Minister van Nederlandse Cultuur en van Vlaamse Aangelegenheden (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter! De genomen maatregelen voor de tewerkstelling van werklozen door organisaties van sport, lichamelijke opvoeding en openluchtactiviteiten behelzen twee fazen:

In de eerste fase:

Kadervorming door de organisatie van een reeks snelcursussen in de sporttakken: zeilen, roeien, atletiek, zwemmen, minibasketbal en minivolleybal, voor een gespecialiseerde opleiding van een 300-tal lesgevers die een universitaire of gelijkaardige hogere opleiding genoten hebben op het gebied van de lichamelijke opvoeding, sport en openluchtlevens en tevens bevoegd zijn op sporttechnisch gebied.

De begindata en de periode van deze cursussen zijn momenteel nog niet vastgesteld.

In de tweede fase:

De inschakeling van deze gespecialiseerden voor :

- a) verdere kadervorming, dit is organisatie van cursussen voor de scholing van sportfunctionarissen, consulenten, gangmakers en clubleiders. Deze organisatie is nog niet concreet uitgewerkt;
- b) de oprichting van mobiele sportscholen voor initiatie in de reeds hierboven vermelde sporttakken.

Momenteel zijn er onderhandelingen met de betrokken sportfederaties voor de concrete uitwerking van deze initiatiescholing.

De oprichting van sporthumaniorascholen hoort tot de bevoegdheid van mijn collega van Nationale Opvoeding.

Wat betreft de deelneming aan competitiesporten door kinderen beneden 14 jaar, kan ik meedelen dat' op dit stuk enkel voor de wielersport wettelijke verbodsbepalingen bestaan. Voor alle andere sportdisciplines is het principieel toegestaan, alhoewel de interne reglementering, eigen aan iedere sportbond, eventuele verbodsbepalingen ter zake kan uitvaardigen.

De Voorzitter: Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET tot bescherming van monumenten en landschappen — 15 (B.Z. 1974) — Nrs. 1 tot 11

De Voorzitter: Aan de orde is het ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten' en landschappen — 15 (B.Z. 1974) — Nrs. 1 tot 11. De algemene bespreking is geopend.

De heer. De Seranno, die in de plaats van de heer Lecluyse (ziek) als verslaggever optreedt, heeft het woord.

De heer J. De Seranno (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's ! Onze collega de heer Lecluyse heeft gevraagd enige toelichting te geven bij het verslag. Bij de behandeling van het ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten zijn er nogal wat **administratief-technische** problemen opgedoken. Het oorspronkelijk ontwerp is op een aantal punten gewijzigd. De geachte Voorzitter van de **commissie** voor het cultureel patrimonium heeft een rustige bespreking toegelaten.

Door aan de leden voldoende discussieruimte te laten om desgevallend van inzicht te veranderen konden aangewezen procedures worden uitgewerkt voor een doeltreffende monumentenzorg. Dit ontwerp van decreet heeft een lange weg afgelegd. Het werd inderdaad reeds ingediend in de zitting van 1973-1974. In die periode werden reeds de meeste artikels geamendeerd. Het werd opnieuw neergelegd in de Buitengewone zitting van 1974, en eerst in een werkgroep in

de Commissie van culturele promotie en cultureel patrimonium besproken. In die werkgroep waren zowel de regering als de commissie vertegenwoordigd.

Het eindresultaat van de besprekingen van deze werkgroep is verwerkt in het gedrukte stuk 15/4, dat dan weer verschillende wijzigingen en aanvullingen heeft ondergaan, om uiteindelijk de vorm aan te nemen zoals die in bijlage bij het verslag is terug te vinden.

De snelheid waarmee het verslag moest worden gedrukt, in het vooruitzicht van de openbare vergadering van de Cultuurraad van 20 januari, heeft jammer genoeg enkele sporen nagelaten.

Zo is het verslag over de algemene bespreking nog onvoldoende in rubrieken ingedeeld.

En bij de lectuur van de artikelsgewijze bespreking is, wegens de indeling van de gedrukte tekst, nauwlettendheid geboden.

Na de bespreking in de Commissie een aantal vaststellingen :

Ten eerste, de zorg voor monumenten, stads- en dorpsgezichten heeft ons meteen geconfronteerd met de problemen inzake de draagwijdte van onze culturele autonomie in verband met ons cultureel patrimonium.

De ruimtelijke ordening als randgebied in de culturele autonomie kwam ongeveer tijdens elke commissievergadering te sprake.

Wij zullen niet uitweiden over de grondwettelijke en juridische aspecten die uit deze overlapping voortvloeien.

Uit het verslag dat namens de senaatscommissie voor de herziening van de Grondwet werd uitgebracht over het ontwerp van wet betreffende de uitvoering van artikel 59 bis van de grondwet, blijkt dat de wetgever van oordeel was dat niet alle aspecten van de ruimtelijke ordening tot de bevoegdheid van de Cultuurraad behoren. Zo werd het „**landschapsschoon**” geacht volledig begrepen te zijn in het cultureel patrimonium.

Hoewel de wetgever dus oordeelde dat de stedsbouw en de ruimtelijke ordening niet in hun geheel tot de culturele autonomie behoren, werd daardoor toch onderstreept dat de zorg voor het onroerend cultureel patrimonium in belangrijke mate bepaald wordt door de wetgeving en het beleid inzake ruimtelijke ordening.

De Cultuurraad is inderdaad bevoegd voor deze materie, krachtens artikel 59 bis van de grondwet en de wet van 21 juli 1971, betreffende de bevoegdheid en de werking van de cultuurraden. Niet duidelijk was of de Cultuurraad bevoegd was inzake een wijziging van bij voorbeeld de termijnen van de wet van 1962, houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en de stedsbouw. Hierover werd langdurig van gedachten gewisseld en het resultaat hiervan is onder meer te vinden in de bijlage bij dit verslag, onder de vorm van een nota van het secretariaat.

Dit alles heeft ertoe geleid dat men zich sterk heeft bekommerd om coördinatie van dit decreet met de wetten over de stedenbouw en de ruimtelijke ordening van 1962 en 1970, en met de wet van 7 augustus 1931 betreffende de monumentenzorg. Uitdrukkelijk werden dan ook in het decreet de gewijzigde artikelen van de voornoemde wetten vermeld.

Ten tweede, in het ontwerp, dat oorspronkelijk de bescherming van monumenten en landschappen beoogde, werden enkel de monumenten en de stads- en dorpsgezichten aangehouden.

De zorg voor landschap en natuurschoon zal in een afzonderlijk ontwerp van decreet worden opgenomen. Dat ontwerp van decreet zal praktisch uitsluitend betrekking hebben op de zogenaamde „landelijke gebieden”.

Het huidige ontwerp heeft, wat de dorps- en stadsgezichten betreft in principe betrekking op de in de plannen voor ruimtelijke ordening vastgestelde bouwzones.

Ten derde, in de commissie heeft de Minister van Nederlandse Cultuur, aangekondigd dat eerlang een ontwerp van decreet zal ingediend worden tot bescherming van het roerend kunstbezit. Dit vergde echter geen wijziging aan het huidige ontwerp waarin bij de monumenten enkel die roerende goederen begrepen worden die onroerend zijn door bestemming.

Ten vierde, de taak en de structuur van de Rijksdienst en van de Commissie voor Monumenten en Landschappen werden nauwkeurig omschreven. Er werd ook geopteerd voor provinciale diensten en commissies.

Ten vijfde, de procedure tot bescherming werd grondig gewijzigd :

- de voorontwerpen van lijst van voor bescherming vatbare onroerende goederen worden in opdracht van de Minister opgemaakt (zults met aanduiding van de op te leggen bijzondere beperkingen).

Deze voorontwerpen worden :

- voor onderzoek naar bezwaren en opmerkingen neergelegd bij het betrokken gemeentebestuur ;
- gelijktijdig voor advies overgezonden aan het bestuur van stedenbouw, de provinciale commissie voor Monumenten en Landschappen enz.

Deze procedure duurt maximum 60 dagen:

- de ontwerpen van lijst, zijnde de eventueel aangepaste voorontwerpen, worden bij ministerieel besluit voorlopig voor één jaar vastgesteld ;
- de op de ontwerpen van lijst voorkomende monumenten en stads- en dorpsgezichten worden vervolgens bij koninklijk besluit beschermd.

Hierbij was het een hoofdbekommering van uw commissie dat men snel tot een doeltreffende

monumentenzorg kon komen, waarbij de belanghebbenden echter rechtszekerheid hebben en waarbij in de voorziene procedures een openbaarheid wordt gewaarborgd.

Gestreefd werd naar een concordantie in verband met de termijnen en de procedures die thans in voege zijn in de wetgeving op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw.

Ten zesde, ten aanzien van de subsidiëring en de financiering van restauratiewerken zijn belangrijke vragen gerezen rond de problemen van de speculatie, de bijdrage van de eigenaars en dergelijke.

De Minister heeft ter zake een verklaring afgelegd die u vindt in bijlage II. Daarin schetst de Minister de krachtlijnen van haar beleid dat ze ten aanzien van deze problemen zou voeren en waarvan de essentie zal terug te vinden zijn in een koninklijk besluit, met betrekking tot de subsidiëring, koninklijk besluit dat door de Minister ter bekrachtiging zou worden voorgelegd aan de Cultuurraad.

Betreffende de verplichting tot subsidiëring van de monumentenzorg door openbare besturen, wordt advies ingewonnen van de Minister van Binnenlandse Zaken.

Ten zevende, belangrijk lijkt ons ook dat in de verruiming van het begrip „monumenten” in artikel 2, de commissie niet ongewild klemtonen heeft verlegd.

De bescherming van „stads- en dorpsgezichten”, werd zelfs in de titel van dit decreet opgenomen. In de commissie leefde de bekommerning om met monumentenzorg meer te bereiken dan alleen maar het conserveren van een aantal „monumentale” gebouwen.

Mijnheer de Voorzitter ! Persoonlijk menen wij dat de zorg voor de maatschappelijke waarden in een goed opgevat monumentenbeleid, ten minste even belangrijk is als de bekommerning voor esthetische, wetenschappelijke en historische waarden.

Steeds meer hoort men inderdaad de sociale aspecten bij een ernstige monumentenzorg beklemtonen.

Er wordt gewezen op de noodzaak het woonmilieu opnieuw leefbaar te laten worden voor de mens; waarbij buurt- en dorpsgemeenschappen de onmisbare schakels zijn voor een menselijke samenleving.

Niemand zal wel redelijkerwijze aan onze generatie het recht ontkennen om een eigentijds aandeel te leveren in de vormgeving van stad en dorp.

De vraag is echter of wij wel het recht hadden onze woonmilieus op korte tijd zo ingrijpend te wijzigen met bulldozer- en betontechnieken; waarbij de materie schijnt te primeren op de mensen die er zouden moeten leven.

Wij hebben niet het recht aan de volgende gene-

raties een serie-architectuur over te leveren die niet in harmonie is enerzijds met het voorheen bestaande, en anderzijds met naaststaande constructies.

Zijn het niet de monofunctionaliteit en schaalvergroting die onze steden en dorpen verlammen en verkillen?

Is het niet zo dat, in een tijd dat de mensen vereenzamen en van hun omgeving vervreemden, de zorg voor stads- en dorpsgezichten zou moeten betekenen: een leefruimte laten hergroeien waar de enkeling en de groep zich terug thuis voelen en er ook verantwoordelijk voor zijn!

Helaas hebben veel plannen van aanleg — ontwijfeld niet gewild — de sociale segregatie in de hand gewerkt. En met leed moeten wij vaststellen dat de kapitaalkrachtige groepen en de promotoren zich weinig storen aan de gevoerde voorlichtingscampagnes in het kader van het voorbije monumentenjaar.

Elke zorg voor onze stads- en dorpscentra en voor het behoud van cultuurhistorische onroerende goederen dreigt echter opnieuw te mislukken indien in het kader van de ordeningsplannen niet onmiddellijk een actief grondbeleid wordt gevoerd.

Misschien moeten wij nog verwijzen naar Keizer Claudius, die meer dan 19 eeuwen geleden door de Romeinse Senaat een wet liet bekrachtigen tegen de toenemende grondspeculatie bij het slopen van huizen in Rome.

Het beleid inzake de bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten moet bovendien gekoppeld worden aan dat voor stads- en dorpskernvernieuwing.

Wij zijn overtuigd dat standaardisatie en rationalisatie van de bouwtechnieken niet noodzakelijk moeten leiden tot vormloze en ongedifferentieerde monotone stapelgebouwen en -woningen.

Maar differentiatie en variatie in het woonmilieu zijn primaire vereisten voor een menselijke leefruimte.

Harmonische ontwikkeling van onze stads- en dorpskernen zou onzes inziens ook inhouden dat de historische continuïteit moet mogelijk zijn bij het uitvoeren van herstellingswerken.

Mevrouw de Minister, wij weten dat dit een betwistbare stellingname is. Moet men echter wel steeds bij restauratiewerken aan monumenten de oorspronkelijke vormen willen herstellen en aldus de evolutie en geschiedenis onderbreken?

Het is een vraag die trouwens mede belangrijk is in verband met de besteedbare middelen voor monumentenzorg en met de functies die ook gerestaureerde gebouwen in de toekomst moeten kunnen vervullen.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren! Het decreet op 'monumenten en stads- en dorpsgezichten zal ongetwijfeld moeten herzien worden na een eventuele staats hervorming die een één-

wording van cultuur- en gewestraden moet mogelijk maken.

Het moet immers mogelijk zijn de decreten en wetten die betrekking hebben op de monumentenzorg, de stads- en dorpsgezichten, de landschapszorg, het natuurbehoud, de ruimtelijke ordening en de stedebouw, de stadkernvernieuwing en de landinrichting, in één kaderdecreet samen te bundelen; namelijk die wetgeving die verband houdt met de fysieke vormgeving van het Vlaamse Gewest.

Tenslotte zou ik er toch nog willen op wijzen dat monumentenzorg zich niet mag beperken tot het vertroetelen van enkele relieken uit het verleden en waarbij wij te weinig aandacht zouden besteden aan de culturele zorg die toch ook zou moeten gaan naar de 30 000 nieuwe gebouwen die jaarlijks in het Vlaamse land worden opgericht. Zoals reeds zo dikwijls is gezegd geworden kan cultuur niet enkel een ophemeling van het verleden zijn, maar moet ze ook de zorg voor de huidige vormgeving van ons eigen gewest betekenen.

Mijnheer de Voorzitter. Dit decreet moge een spoorslag en een nieuw begin zijn voor een monumentenzorg die ruimer is opgevat dan alleen de verzorging van individuele monumenten. Wij hopen dat, indien Victor Hugo met een eeuw vertraging ons land zou bezoeken en opnieuw een boek schrijven, het niet de titel zou moeten dragen: „La guerre aux démolisseurs”. (*Applaus op vele banken*)

De Voorzitter: De heer Cools heeft het woord.

De heer B. Cools (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's, persoonlijk verheug ik mij ten zeerste over het feit dat vandaag het ontwerp van decreet wordt besproken betreffende de bescherming van monumenten en landschappen.

Lang, te lang, hebben wij inderdaad in dit land moeten tillen aan dit begrip opdat het ingang zou vinden. De monumentenzorg mag natuurlijk niet worden begrepen als een liefhebberij voor romantici of rijke lui. Voor mij is het een brokje volks-cultuur met sociale inslag. Mijnheer de Voorzitter, het betekent ook eerbied opbrengen voor ons eigen verleden en oog hebben, vanzelfsprekend, mijnheer De Seranno, voor de aanpassing van het heden aan het verleden.

Mijnheer de Voorzitter, wat hier vandaag tot stand komt is op tweërlei wijze merkwaardig te noemen.

Inderdaad, het ontwerp van decreet is de vrucht van een werkelijke samenwerking tussen de wetgever en de Uitvoerende Macht, waar het Zelfs niet overdreven is eraan toe te voegen dat de invloed van de wetgever in dit decreet bepalend geweest is. Ik dank daarvoor de Minister en

breng ook graag hulde aan de voorzitter van onze commissie die op zeer accurate wijze de vergaderingen van de commissie en van de werkgroep geleid heeft.

Ik zei: merkwaardig op tweeërlei gebied.

Inderdaad, het tweede gebied is het volgende: België is een zeer klein land en de Vlaamse gemeenschap een zeer bescheidene groep in Europees verband. Men is dus in hoge mate voor vele zaken op het buitenland aangewezen. Voortdurend „lonken” wij naar buiten. Wel, voor de eerste maal dan misschien heeft men in dit verband niet naar buiten gekeken. Integendeel, er komt hier werkelijk een brokje oorspronkelijke wetgeving tot stand die misschien op velerlei gebied toonaangevend zou kunnen zijn en zeker inspirerend zou kunnen werken voor de aanpassing van andere wetgevingen.

De eerste vraag die ik richt tot de Minister is dat, om de reden die ik juist heb aangehaald, het zelfs interessant zou zijn dit decreet, nadat het zal goedgekeurd zijn, te laten vertalen in het Engels en het Frans. Dit zou de uitstraling ervan uiteraard kunnen verzekeren en zou meteen — ik herhaal, het — inspirerend kunnen werken. Want wij mogen toch niet vergeten dat wij nog steeds een „raakgebied” hebben te Brussel, waar de monumentenzorg de taak is van de Nederlandse en van de Franse cultuurgemeenschap.

Was nu zo een nieuwe wetgeving op de bescherming van de monumenten noodzakelijk? Wij hadden toch de wet van 1831. België is ooit toonaangevend geweest, want wij beschikten zelfs in 1830-1831 reeds over een wet op de bescherming van de monumenten. Ik antwoord natuurlijk ja, want wij hebben vandaag eindelijk een bredere visie op het te beschermen bouwkundig erfgoed. De wet van 1931 was, denk ik, hoofdzakelijk bedoeld om zeer grote gebouwen te beschermen. Laten wij het maar toegeven, de Koninklijke commissie voor Monumenten en Landschappen stak in de amateurssfeer en bestond uit mensen die, hoe bereidwillig ook, hun liefhebberij zonder enige organisatie aldaar kwamen beoefenen. Zodra echter de gedachte ingang vond dat de monumentenzorg een bestendige actie vergde en over een ruimer gebied diende te worden uitgebreid, moest, volgens mij, de werking van die Koninklijke Commissie worden herzien en -kan zij slechts worden behouden in de zin van een adviserend orgaan. Nochtans moeten wij daaraan toevoegen dat zij dient te worden uitgebouwd op het provinciale vlak. Inderdaad, de thans bestaande provinciale comité's hebben slechts een dubbelzinnige taak. Ik meen dus dat — zodra het decreet is aangenomen — dringend dient te worden overgegaan tot het instellen van die provinciale comité's als adviserende organen.

Het instellen van de Rijksdienst is in dit opzicht zeer belangrijk. Wij moeten die meer en meer

gaan vergelijken met het Bestuur van de Stedebouw. Het is dan ook dringend noodzakelijk deze Rijksdienst provinciaal uit te bouwen.

Mevrouw de Minister, indien u niet spoedig zou overgaan tot het uitbouwen van de provinciale directies van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, zou dit decreet aanleiding kunnen geven tot ellenlange procedures. Inderdaad, één administratie in 'Brussel gevestigd zou vanzelfsprekend de stormloop van dossiers niet aankunnen en wij zouden, in plaats van goed, slecht werk hebben verricht, in zoverre dat de dossiers zich zouden ophopen.

Een eerste belangrijke innovatie is naar mijn mening het feit dat wij de voorzichtige maar tevens de snellere procedure van de voorontwerpen en ontwerpen van lijst hebben ingesteld. Bovendien moeten wij onderstrepen dat voor de eerste keer — en op dat gebied is ons land innoverend — niet alleen de Minister of de openbare besturen maar ook de particulieren zelf kunnen verzoeken een gebouw of een stadslandschap op de monumentenlijst op te nemen.

Een andere en echt belangrijke stap is de band die werd gesmeed tussen de monumentenzorg en het bestuur voor Stedebouw. Dit is, naar ons weten, tot dusver nergens tot stand gekomen. Op alle congressen die in 1975 in het kader van het monumentenjaar werden gehouden, hebben wij vernomen dat dit de moeilijkste administratieve fase is die in heel Europa bestaat, door het feit dat die band nergens aanwezig is. Veelal citeren wij onze noorderburen, maar noch bij hen, noch bij onze zuiderburen, noch elders werd die verwezenlijkt.

Ik meen dus te mogen zeggen dat wij ter zake toonaangevend zijn niet alleen door het smeden van die band, maar door een absolute synchronisatie te bewerkstelligen tussen de stedebouwkundige en de culturele procedure. Ik geloof dat dit de belangrijke stap is die wij hier doen. Dit impliceert dat onderhavig decreet de wet op de stedebouw automatisch aanpast en aanvult, op dit vlak in elk geval, dat wil zeggen voor het Vlaamse land en dat tussen beide partijen werkelijk geïnstitutionaliseerde banden worden tot stand gebracht.

Ik deel niet de mening van sommigen die denken dat deze procedure heel veel tijd in beslag zou kunnen nemen. Inderdaad, het feit dat wij de absolute synchronisatie inzake procedure met de stedebouw hebben nagestreefd, betekent dat onze procedure, op één enkel punt na, volledig gelijklopend is met die van de stedebouw, dat wil zeggen dat zij binnen 75 dagen dient te worden afgehandeld.

Mevrouw de Minister, wij spreken de hoop uit dat u niet zult vervallen in het misbruiken van de procedure, zoals dit reeds het geval was bij de Stedebouw, door voorlopige negatieve adviezen

uit te brengen en aldus de 75 dagen te overschrijden. Indien wij in dat truukje vervallen, zouden wij dat nu reeds a priori betreuren.

Het louter feit dat zij alleszins op dit stuk verplicht zijn met elkaar samen te werken, zou bijna een controle van de ene op de andere zijn. Wij hebben dus de goede hoop dat het zal afgewikkeld zijn binnen 75 dagen, hetgeen dan toch werkelijk niet overdreven te noemen is, wel integendeel, een korte procedure.

Ik onderstreep terloops het feit — en ik keur dit goed — dat de Minister van Nederlandse Cultuur eveneens over een urgentieprocedure beschikt, ook weer innovatie, waarbij het u mogelijk is, mevrouw de Minister, gedurende 120 dagen onmiddellijk op te treden om één of ander gebouw of stadslandschap op de lijst te brengen.

Een ander belangrijk punt dat ik graag wil onderstrepen en waarop ik reeds zinspeelde, is het feit dat wij er niet alleen in geslaagd zijn de synchronisatie tot stand te brengen tussen Stedebouw en Cultuur, maar dat wij meteen, hoop ik, uit de miserie komen van „wie krijgt er nu al dan niet subsidie”. Men krijgt verwerkt in dit decreet dat mevrouw de Minister gelijktijdig uitspraak zal doen over het feit dat iemand die een beschermd gebouw wil restaureren, recht heeft op een subsidie en in welke mate.

Daarvoor wordt enkel de procedure verlengd met 45 dagen. Ik meen dat het logisch is dat mevrouw de Minister over 45 dagen bedenktijd beschikt, terwijl er vandaag geen enkele termijn is. Dit voorkomt dat personen soms jaren wachten alvorens zij weten of zij al dan niet in aanmerking komen voor subsidie. Gelet op de prijsstijgingen, betekent 3 jaar wachten dat de prijzen verdrievoudigd zijn, om niet te zeggen méér. In vele gevallen wordt dan maar liefst afgezien van de subsidie, omdat zij volledig ontoereikend is. Een tweede zeer belangrijk feit in deze procedure is dat gelijktijdig de formele belofte wordt ingewerkt van de subsidieregeling bij restauratie.

Mevrouw de Minister, het doet mij genoeg vast te stellen dat één van onze amendementen die wij op het oorspronkelijk decreet hadden ingediend, uiteindelijk in deze tekst aangehouden is, met name dat het Rijk rechtstreeks de grote monumenten onder zijn bescherming kan nemen. Ons amendement strekte er meer speciaal toe de grote monumenten volledige steun van het Rijk te laten genieten. Dit impliceert dan automatisch dat de gemeente- en provinciebesturen zouden kunnen bevrijd worden van hun bijdrage in de restauratie en het onderhoud van zeer grote monumenten, bijdrage die zij dan uiteraard verplicht zouden kunnen besteden aan restauratie en onderhoud van kleinere monumenten, die vandaag de dag toch zo karig bedeed zijn. Ik kom daarop straks nog even terug.

Mevrouw de Minister, er blijven toch nog enkele

knelpunten. De heer De Seranno heeft er reeds enkele aangehaald. In telegramstijl zal ik er nog een drietal bijvoegen : **financie-knelpunt**, sociaal knelpunt en dan een hele schaar technische knelpunten. Mevrouw de Minister, in 1968 heeft men in Nederland op een vrij nauwkeurige en omstandige wijze nagegaan welke bedragen zouden moeten uitgetrokken worden om in monumentenzorg aan zijn trekken te komen. Men heeft daarbij onderscheid gemaakt tussen grote en kleine monumenten. In Belgische frank omgezet, raamde men voor de grote monumenten 1 miljard frank en voor de kleine monumenten 900 miljoen.

Als men bedenkt dat in Nederland de subsidies respectievelijk 50 % voor de grote monumenten en 30 % voor de kleine monumenten bedragen, dan betekent dat dat voor de kleine monumenten, anno 1968, 300 miljoen Belgische frank werd geraamd. Als wij dat bedrag vergelijken met de 30 miljoen die u in uw begroting hebt ingeschreven, laat ik de conclusie aan u over, mevrouw de Minister. Het is evident dat met de enkele schamele bedragen die wij als het ware symbolisch hebben ingeschreven om onze kleine monumenten te verzorgen, wij nu reeds weten dat wij niet zullen rondkomen. Het volstaat bovendien in herinnering te brengen dat de 300 miljoen in Nederland ook maar 60 % van de behoeften dekken. U begrijpt dat wij meer dan 100 % achterop staan bij Nederland.

Bijgevolg moeten wij de financiële middelen vinden. Dat lijkt mij niet onmogelijk. Wij zijn op het ogenblik gekomen dat onze gemeenschap er zich rekenschap van geeft dat wij voor autosnelwegen genoeg hebben geïnvesteerd. Bijgevolg kunnen transferten vanuit die sector geschieden. Het lijkt mij de enige manier om het budget kleine monumentenzorg te stijven. Als wij het bedrag van 300 miljoen voor monumentenzorg vergelijken met het één miljard voor een verkeerswisselaar, lijkt het ons normaal dat dergelijke transferten tot de mogelijkheden behoren. Het financiële knelpunt is dus oplosbaar.

Mevrouw de Minister, wij weten dat er misbruiken zijn en in de commissie werd daarover lang gesproken. Daarvoor moeten oplossingen te vinden zijn. Wij kunnen alleen maar hopen dat wij in staat zullen zijn de misbruiken uit te roeien. U hebt trouwens de formele belofte afgelegd via een koninklijk besluit in een financiering te voorzien. Uiteraard zal het niet volstaan dat de Minister van Nederlandse Cultuur financiën ter beschikking stelt voor het restaureren van een dak of de gevels van kleine monumenten. Maar wij moeten nog een tweede band slaan: een band met de volkshuisvesting.

In de volkshuisvesting hebben wij onze slag nog niet thuisgehaald. Op dat domein moeten wij nog met de bevoegde Staatssecretaris van gedachten

kunnen wisselen. Ik vrees dat het thans gevoerde beleid inzake volkshuisvesting nog altijd een beetje te traditioneel opgevat is in de richting van de nieuwbouw. Mochten wij er in slagen het apparaat dat wij vandaag kennen eveneens te laten werken voor het herbouwen en verbouwen van het bestaande patrimonium, dan ware die band gesmeed.

Vanop deze tribune doe ik een beroep op de bevoegde Staatssecretaris om samen met ons naar een oplossing te zoeken. Zo zou het knelpunt financiën kunnen worden opgelost.

De sociale knelpunten vloeien voort uit wat ik daarnet heb gezegd. Alle literatuur uit Nederland daarover ten spijt moeten wij vaststellen dat het ontzettend moeilijk is mensen tijdelijk te doen verhuizen om hun huis te restaureren. De Nederlandse Staatssecretaris heeft op dat gebied baanbrekend werk verricht, maar de realiteit toont aan dat het zeer moeilijk is de theorie in de praktijk om te zetten. Daarom moeten wij naar andere middelen zoeken. Die andere manier lijkt mij de verbouwing te doen terwijl de huizen bewoond zijn. De ondervinding heeft geleerd dat het kan en het wordt ons dagelijks bewezen.

Het is ook nog mogelijk met het systeem van opschuiving te werken. De personen die de huizen thans bewonen zullen worden ondergebracht via de volkshuisvesting en er eventueel definitief kunnen blijven, tenzij zij er de voorkeur aan geven vrijwillig tijdelijk te verhuizen. Maar dergelijke gevallen heb ik nog niet ontmoet. Het zal dus best met een opschuivingsbeurt moeten geschieden. De vrijkomende woningen kunnen aldus worden gerestaureerd en nadien ter beschikking worden gesteld van nieuwkomers.

Wij weten dat er jonge gezinnen zijn die vandaag de dag zeer grote belangstelling hebben voor verbouwde monumenten of oudere huizen.

Ik denk ook dat de nieuwe visie, die stilaan begint door te dringen bij de Nationale Maatschappij voor de Volkshuisvesting met betrekking tot de huursubsidie, vanzelfsprekend een aanvullend element is waardoor wij aan bepaalde oudere lieden, die werkelijk van een zeer karig pensioen moeten leven en die maar zeer elementaire verbouwingswerken kunnen doen, hulp kunnen bieden met een huishuurvergoeding.

In verband met de technische knelpunten, heb ik een hele lijst, mevrouw de Minister, en ik ga ze hier niet allemaal opsommen. Het zijn knelpunten waarmee ik persoonlijk dagelijks in mijn functie wordt geconfronteerd.

In de eerste plaats denk ik dat wij in een koninklijk besluit de onderhoudsplicht een beetje duidelijker zouden moeten omschrijven. Wij hebben duidelijk in ons decreet de onderhouds- en herstelwerken ingeschreven, maar de onderhoudsplicht zou heel duidelijk moeten worden omschreven in ministeriële omzendbrieven.

In het Nederlandse decreet van 1960 werd deze onderhoudsplicht niet aangeduid omdat men een beetje bang was dit begrip zo losjes weg zonder verduidelijking in de teksten op te nemen. Het is duidelijk dat de onderhoudsplicht moet leiden tot enkele bedenkingen.

Als men bijvoorbeeld een beschermd huis uit de XVIe eeuw — die traditioneel in Vlaanderen aan bod komen voor bescherming — wil restaureren moet men dan een historische restauratie nastreven of mogen de verbouwingen, door de eeuwen heen aangebracht, en die in vele gevallen een verbetering inhouden vooral in verband met lichtopening, behouden blijven of moet men door andere verbouwingswerken terugkeren naar de oorspronkelijke stijl van de bedoelde eeuw?

Het Handvest van Venetië heeft daar het een en het ander over verteld.

De dagelijkse praktijk leert ons dat de mensen zich nog steeds naar de keel grijpen in keiharde discussies over dit thema en dat vele gebouwen niet gerestaureerd worden omdat men stuit op dat soort discussie. Wij zouden ter zake bepaalde richtlijnen moeten krijgen.

Mijn persoonlijke mening hierover is de volgende, en mevrouw de Minister, u heeft trouwens mijn uiteenzetting begrepen. Ik denk dat verbouwingen uit de vroegere jaren, wanneer zij kunnen worden aanzien als elementen van de bouwgeschiedenis van het cultureel patrimonium, men deze aanpassing zou moeten nemen veeleer dan terug te grijpen naar het historisch verleden, te meer, op het vlak van de kleine monumenten men toch niet zo zeer moet teruggrijpen naar precisiteit. Trouwens wanneer zij moeten dienen als woning is het fel overdreven iemand te willen laten wonen zoals in de XVIe of XVIIe eeuw. Wat hierbij sterk moet worden onderstreept is het feit — en u kent wel de poging in die richting gedaan — dat de vaklui en de architecten, waarmee wij in dit land de monumentenzorg moeten aanpakken, nog niet volledig hun taak aankunnen. Er is ooit door u een belofte afgelegd tijdens het Colloquium van Brugge.

Wij hopen dat inderdaad het Europacollege spoedig zal kunnen overgaan tot de instelling van een leergang. In Antwerpen is er een schuchtere poging. Het zijn niet alleen de architecten, maar ook de vaklui die moeten volgen.

In de huidige tijd van werkloosheid is dit het gekozen ogenblik om het te onderstrepen. Wij weten allemaal dat bij restauratie het verbouwingsmateriaal, maar voor 30 % intervenueert tegenover 70 % voor de handarbeid en dat de verhoudingen in de nieuwbouw juist tegenovergesteld liggen.

Vandaar ook dat indien in het Rijk een aantal van de grote gebouwen onder rechtstreekse bescherming zou komen — zoals het Decreet toestaat — geloof ik dat het niet ondenkbaar is dat

wij in deze richting openbare industriële initiatieven zouden kunnen nemen.

Wij hebben nu toch een Regie van de Gebouwen. Ik denk dat met een zekere aanpassing deze Regie van Gebouwen een afdeling „historische gebouwen” zou kunnen hebben, dus een soort leerschool, met de steun van het Rijk en ook misschien van lokale besturen, om terug vaklui de gelegenheid te geven restauratiewerk te verrichten aan het rijkspatrimonium. Het zijn in elk geval zaken die wij moeten aangrijpen want het volstaat net te willen restaureren wanneer wij geen architecten hebben die bevoegd zijn in die richting en wanneer wij nog minder vaklui hebben die er wat voor voelen en er enige kennis hebben.

Mevrouw de Minister, er is nog een ander technisch punt. Het is misschien een detail, maar toch vind ik het betekenisvol. Het gaat om het feit dat er vandaag advies wordt gevraagd aan het Bestuur voor de Stedebouw wanneer verbouwingen geschieden op minder dan 50 meter van een beschermd gebouw. Ik geloof dat dit ministeriële rondschrijven van de Minister, tot wiens bevoegdheid de ruimtelijke ordening en de stedebouw behoort, eens zou moeten getoetst worden aan de nieuwe teksten die vandaag voorliggen.

Mijnheer de Voorzitter, ik ben aan het einde van mijn Latijn.

Toch heb ik nog enkele nabeschouwingen, mevrouw de Minister. Ik zinspeelde er reeds op dat wij er in Vlaanderen er zwaar hebben moeten aan tillen om het begrip „monumentenzorg” aan de oppervlakte te brengen. Vandaag is het zover dat iedereen er de mond van vol heeft. Voorzichtigheid is evenwel geboden. In vele gevallen moeten wij ons nog beschermen tegen onszelf. Restauratie, zelfs met de beste bedoelingen begonnen, kan wel eens afbraak betekenen, zoals ik dagelijks moet vaststellen, bij gebrek aan technische bekwaamheid, onderkomen, begrip enz. Ik citeer in dit verband Heinrich Hahn, een commentator uit de Frankfurter Allgemeine: „Auch das Geschichtsbewusstsein ist ein Ergebnis der Geschichte ! Nicht alle Zeiten schätzen das Alte !”

Mevrouw de Minister, ik geloof dat wij vandaag in een tijdperk leven waarin wij toevallig „das Alte schätzen”. Ik heb u reeds gezegd dat wij ons tegen onszelf moeten beschermen omdat het kan gebeuren dat de volgende generatie er geen belangstelling voor heeft.

En ontbreekt vandaag vooralsnog nog geld, dan is men met weinig geld maar met een goed inzicht in dit probleem beter dan met het tegenovergestelde.

Ik meen dat het decreet dat vandaag voorligt een goed instrument is. Wij rekenen op de Minister voor een goede toepassing ervan en wij hopen dat de Minister niet zal vergeten dat er nog een

ander decreet moet komen, namelijk dit op de landschappen. Hoe dan ook, ik zal dit decreet met vreugde goedkeuren. (*Applaus op de banken van de B.S. P.*)

De Voorzitter: De heer Verhaegen heeft het woord.

De heéi G. Verhaegen (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, Dames en Heren ! Het ontwerp van decreet dat wij vandaag bespreken geeft ongetwijfeld een vijftal belangrijke verbeteringen.

Ten eerste, de begrippen worden duidelijk omschreven en verruimd.

Ten tweede, er wordt een Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg opgericht die in de toekomst ook belangrijk wetenschappelijk werk zal kunnen doen, namelijk het systematisch onderzoek in de verschillende disciplines en technieken en een voortdurende controle op het behoud van ons cultuurpatrimonium.

Op deze manier kan het belangrijk werk dat op dit ogenblik reeds gepresteerd wordt door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium aanzienlijk worden aangevuld en verruimd. Deze zorg moet immers niet alleen naar de restauratie uitgaan maar zij moet ook de bewaringstechnieken, de controle op de vernietiging van ons patrimonium en het aanleggen van een wetenschappelijk documentatiecentrum beogen.

Ten derde, het decreet, en dat is zeker de grootste vernieuwing, voorziet in het aanleggen van een voorlopige lijst van „voor bescherming vatbare monumenten en landschappen”. Het belangrijke juridisch gevolg van deze voorlopige lijst is wel dat de inschrijving op deze inventarislijst automatisch de controle meebrengt van de bevoegde Minister.

Ten vierde, de procedure wordt verkort en vereenvoudigd.

Ten vijfde, er is een nauwkeurige opsomming van de verschillende verplichtingen.

Dat is ongetwijfeld een positief element. Op het einde van deze korte uiteenzetting wil ik enkele tekorten met betrekking tot de bescherming van het kunstpatrimonium naar voor brengen.

Wij kunnen gelukkig nieuwe landschappen en nieuwe gebouwen creëren. Wij kunnen echter de prachtige gebouwen en de stadsgedeelten die werden verwoest niet meer herbouwen en de landschappen die werden verknoeid niet meer herstellen. We kunnen nog wel met de nodige verbeeldingskracht oude gebouwen en landschappen redden, nieuw leven geven, een nieuwe functie geven en ze vermaatschappelijken.

We zijn er, dank zij grote inspanningen, in geslaagd niet alleen de stadsbesturen, de provinciebesturen, het Rijk, maar ook de bevolking te sensibiliseren voor dit probleem.

Een goede wetgeving dient steeds te beantwoorden, aan een normaal rechtgevoel of aan een algemene instemming van de bevolking, anders wordt deze wetgeving omzeild of door de overheid niet toegepast. Ik wil her een praktisch voorbeeld geven. Op het vlak van het milieurecht stelt men vast dat de wet van 12 augustus 1911, die de bebossing van de gruishopen bij kolenmijnen en groeven verplicht stelt, zonder uitwerking is gebleven. Niemand kan nochtans ontkennen dat dit een zeer positieve wetgeving was — die nog steeds bestaat — en kan zich afvragen of zij niet moet worden gestimuleerd en eventueel moet worden uitgebreid naar terreinen die momenteel niet onder de toepassing ervan vallen.

Hoeveel bepalingen uit de wetgeving van 1931 bleven dode letter. Ik geef u twee voorbeelden: ten eerste, de gerechtelijke terugbetaling der kosten wanneer de staat ambtshalve in bepaalde gevallen heeft onteigend; ten tweede, de onteigeningsmogelijkheid zelf die pas in 1974 voor het eerst door de stad Antwerpen werd toegepast.

Wat betreft de vorming van specialisten kunnen wij twee vragen stellen: ten eerste, beantwoordt deze wetgeving aan het gevoel van de bevolking? Ten tweede, beschikken wij over de nodige specialisten die een dergelijk delicaat en technisch probleem aankunnen?

Het behoud van ons cultuurpatrimonium hangt immers van twee belangrijke factoren af: ten eerste, het cultureel niveau van de bezitters van monumenten en waardevolle stukken. Of het nu particulieren zijn of de overheid doet er niet toe. Het gevoel van het behouden van iets waardevols moet aanwezig zijn; ten tweede, de vorming van specialisten.

Heeft men zich reeds afgevraagd wat er zal gebeuren wanneer wij niet meer zullen beschikken over bekwame vaklieden. Wie zal over enkele jaren nog bekwame houtsnijders, steenkappers, lederbewerkers, koperbewerkers of wandtapijtherstellers vormen? Dit is een zorg die betrekking heeft op heel wat van onze familiale kunstambachten. Wanneer men een bedrijf bezoekt stelt men vast dat deze ambachten worden uitgeoefend door oudere werknemers en dat er een concrete vraag is naar geschoolde of bijgeschoolde ambachtslieden.

Zoniet zullen wij bij gebrek aan technici inderdaad niet meer de mogelijkheid hebben waardevolle stukken te laten herstellen.

De opleiding van deze vakmensen kost enorm veel, hun loon is hoog, wat het voor de bedrijven die dergelijke herstellingen op zich nemen financieel niet gemakkelijk maakt.

Loont het in Vlaanderen een inventaris te maken van deze vakmensen, met opgave niet alleen van hun leeftijd maar ook van de opleidings- en toekomstmogelijkheden? Hoeveel bedrijven zijn er nog in ons land die dergelijke werken aankun-

nen? Op welke manier zullen wij deze bedrijven financieel in staat stellen in de toekomst hun activiteiten te blijven uitoefenen? Of dienen wij deze bedrijven om te vormen tot staatsinstellingen?

De heer M. Van de Wiele : Zoals Val-St.-Lambert?

De heer G. Verhaegen : Kunnen dergelijke technici worden gevormd in de opleidingscentra zoals die door bepaalde universiteiten worden georganiseerd? Ik geloof het niet.

Deze technici kunnen worden onderverdeeld in twee grote categorieën, met name de **laboratoriumtechnici** en de eigenlijke ambachtslieden. De eerste categorie zal ongetwijfeld voldoende aantrekkingskracht blijven uitoefenen op jonge mensen maar de vrees is reëel dat wij in een nabije toekomst bepaalde restauraties niet meer kunnen laten verrichten.

Ik vraag uw belangstelling voor deze problematiek. Ik weet dat de hoge loonkosten een rol spelen maar ik ben van oordeel dat een financiële inspanning zal moeten worden geleverd om deze bekwame restaurateurs te behouden.

Een derde punt waarop ik uw aandacht vestig, is de noodzaak van wetenschappelijk onderzoek. Meer dan vroeger worden de gebouwen bedreigd. We vermelden slechts enkele factoren: de normale slijtage door het werken van de grond, de invloeden van utwendige natuurlijke oorzaken als waterinsijpeling, de grotere pollutie en de gevolgen van grote werken en van sterke trillingen veroorzaakt door het toenemende verkeer, de bezoedeling door een sterkere toeristische activiteit. Dat zijn zovele factoren die een versnelling teweegbrengen van het geleidelijk teloorgaan van heel wat gebouwen en monumenten van ons **kunstpatrimonium**.

Het wetenschappelijk onderzoek zal in de eerste plaats deze groeiende vernietigingsoorzaken moeten volgen en bestuderen en zal anderzijds alle nieuwe technieken ter bewaring moeten nagaan. Hoeveel staan wij in ons land op deze beide terreinen? Welke gespecialiseerde technici staan ter beschikking niet alleen van de openbare diensten maar ook van particuliere eigenaars die hun eigendom wensen te laten restaureren? Hoeveel geldmiddelen stellen wij hiervoor ter beschikking?

Elk jaar vertraging bij een restauratie versnelt het afbrokkelingsproces en vergroot dus de restauratiekosten.

Een positief aspect van dit ontwerp is dat een voorlopige en ruime inventaris zal worden opgesteld. Dat kan ons de kans geven prioriteiten vast te stellen, enerzijds voor de gebouwen die dringend moeten worden hersteld willen zij niet verloren gaan, en anderzijds dingen waarvoor het initiatief aan de particuliere sector kan worden

overgelaten omdat de restauraties niet dergelijke urgentie vertonen.

De vraag rijst of alle monumenten dienen te worden bewaard. Zullen alle waardevolle zaken niet gedoemd zijn op termijn te verdwijnen, eenvoudig omdat ook een steen, ook een monument, — ik zou haast zeggen „biologisch” hoewel het niet juist is — kan sterven.

Bepaalde technici dringen aan op een minutieus en artistiek kopiëren. Kopiëren om een herinnering te hebben, kopiëren om iets te conserveren dat te kwetsbaar en te kostbaar is en toch een globaal beeld te bewaren door een vervangings-techniek wanneer men het voorwerp wil tonen aan bezoekers of wanneer men het geheel van een stadsbeeld wil bewaren.

Een laatste punt betreft de financiering. Bij de financiering dient men uit te gaan van het feit dat het behoorlijk herstellen van een oud gebouw een aanzienlijk grotere financiële inspanning van de eigenaar vraagt dan de vergelijkbare kosten voor nieuwbouw. Indien er toch winstelementen bestaan bij deze restauratie- en bewaringswerken, dan is dit meestal wegens het individueel waardeoordeel van de openbare besturen of van particulieren over het behoud en het bezit van een stuk kunstpatrimonium. Deze groep zal echter voldoende talrijk moeten zijn om de aantrekkingskracht van een groep oude woningen in een bepaalde stadswijk in zijn geheel te kunnen bewaren. Dit financieel probleem kan dus moeilijk los worden geïzen van een globale zorg voor een belangrijk deel van een gemeente of stadszicht. Nieuwe inzichten inzake stadsrenovatie zoals het bewaren, het herstellen en het gezamenlijk inschakelen van stadgedeelten in een nieuwe woonfunctie, aangepast aan de huidige noden en behoeften, spelen hier een rol. Dit vraagt een coördinatieopdracht tussen cultuur, openbare werken en ruimtelijke ordening. Deze coördinatie dient soepeler te verlopen bij de eventuele mogelijkheden van dubbele subsidiëringmogelijkheden zoals dit bij voorbeeld het geval is bij afbraak van krotwoningen of van oude woningen.- Dit vergt niet enkel een administratieve coördinatie doch tevens een coördinatie van wetteksten en het vastleggen van prioriteiten voor subsidiëringmogelijkheden. Dit is een zeer belangrijke opdracht voor de betrokken ministers.

Het ontwerp vertoont ongelukkig een grote leemte. Er ontbreekt immers een duidelijke uitwerking van de financieringsmogelijkheden voor een dergelijke ruime aanpak. Niemand ontveinst zich de moeilijkheden dienaangaande. Op dit ogenblik staan wij voor de volgende dualiteit. De thans ingediende dossiers lopen vertraging op omdat enerzijds hoge subsidiepercentages worden bepaald en anderzijds de budgetten te beperkt zijn om minder spectaculaire herstellingswerken te beginnen. Dit ontmoedigt de initiatiefnemers

vooral omdat in vele gevallen, zelfs wanneer men het met eigen middelen wil doen of in afwachting dat er toch een subsidieregeling komt, de toestemming voor de aanvang van de werken wordt opgeschort totdat men op de begroting over voldoende financiële middelen beschikt.

De Minister zal een nieuw ontwerp van financieringswet indienen. Ongetwijfeld kunnen nu reeds belangrijke delen van het decreet operationeel worden maar deze financieringswet vormt wel een basiselement voor een doeltreffend beleid.

Deze wet mag niet te eng zijn. Er dienen zowel mogelijkheden te worden verleend aan particulieren als aan het openbaar initiatief. Anderzijds moeten eventuele speculaties worden vermeden. Daarover hebben wij in de commissie trouwens langdurig gesproken. Het zal immers moeilijk zijn om dit te verwezenlijken. Het systeem van stichtingen met aanmoedigingspremies van Staat, provincie en gemeenten heeft in het buitenland en ook bij ons positieve resultaten gehad. De criteria voor het verlenen van subsidies moeten gedifferentieerd kunnen worden toegepast. Dient eventueel niet te worden gedacht aan een speciaal fonds voor monumenten en landschappen ?

Dit fonds zou worden gevormd, bij voorbeeld door een jaarlijkse dotatie inkomsten van de eigendommen, toegangsgeld, verhuur, giften, legaten, en het zou de overheid de mogelijkheid geven bedreigde goederen onmiddellijk zelf aan te kopen. Het is de klacht van vele gemeentebesturen wanneer zij een groenzone wensen aan te kopen of een bepaald gebouw willen verwerven, dat de voorgedij-overheid, hoe goed ook bedoeld, deze vlugge aankoop, bij voorbeeld wanneer het openbaar moet gebeuren, in feite ontmoedigt en de gemeentebesturen ervoor terugschrikken de verantwoordelijkheid te dragen voor een aankoop waarvoor zij van de hogere overheid nog geen toestemming hebben bekomen. Al deze moeilijkheden zouden vermeden worden wanneer de financiering kon gebeuren door een dergelijk speciaal fonds dat specifiek is opgericht voor de verwerving en het beheer van dergelijke stukken van ons patrimonium.

Mijnheer de Voorzitter, het is niet mijn bedoeling hier alleen maar kritiek uit te brengen; integendeel. Ik wens hier in het bijzonder te onderstrepen dat op alle bestuursniveaus — gemeentebesturen, provincies, rijk — in de voorbije jaren een zeer grote inspanning werd geleverd voor het behoud van ons kunstpatrimonium.

Ik wens te besluiten, mevrouw de Minister, met een laatste opmerking die betrekking heeft op de beperktheid van het decreet.

Het is jammer dat wij er in de commissie niet in geslaagd zijn het element landschappen in het decreet te behouden. Daarom is dit decreet inderdaad slechts een eerste stap naar een ruimere aanpak. Er dienen immers nog de volgende ini-

tatieveven te worden genomen: decreet op de landschappen, decreet met betrekking tot het roerend patrimonium, coördinatie met de wetgeving ruimtelijke ordening en natuurbehoud en, ten slotte, de wet op de financiering en het beheer van het beschermd kunstpatrimonium, die zeer belangrijk is.

Dit mag er ons echter niet toe leiden dit ontwerp te minimaliseren. Het ontwerp bevat heel wat nieuwe ideeën: de procedure is eenvoudiger geworden en het ontwerp vormt zeker een basis voor een ruimere aanpak van iets wat ons in deze Cultuurraad toch allen bekommert, het behoud van wat in Vlaanderen waardevol is. (*Applaus op de banken van de meerderheid*)

De Voorzitter: De heer De Beul heeft het woord.

De heer A. De Beul (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren Collega's ! Het decreet tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten is het resultaat van ijverig commissiewerk, voornamelijk gepresteerd in het jaar van het Europees bouwkundig erfgoed.

De uiteindelijke tekst van het decreet kwam tot stand ingevolge een nauwe samenwerking tussen de commissieleden en de vertegenwoordigers van de regering. De werkzaamheden van de commissie en haar werkgroepen hebben lang geduurd, maar wie het verslag van collega Lecluyse heeft doorgenomen, al was het maar diagonaal, zal beseffen dat heel wat problemen dienden te worden opgelost om tot een behoorlijk resultaat te komen.

Het decreet dat thans voorligt moet worden beschouwd als het eerste deel van een drieluik. Dit eerste luik behandelt monumenten en stads- en dorpsgezichten. Een tweede luik zou de bescherming van de landschappen moeten regelen. Een eerste voorstel in deze richting werd trouwens reeds ingediend door collega De Seranno, namelijk het voorstel van decreet houdende wijziging van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet. Verder is er de beleidsnota van mevrouw de Minister over de ruilverkaveling in het Vlaamse gewest en de verruiming ervan tot landinrichting. Bij de Raad van State ten slotte berust momenteel een regeringsontwerp tot bescherming van de landschappen, zodat het tweede luik waarschijnlijk nog vóór het reces tot een goed einde zal kunnen worden gebracht.

Een derde luik dient dan betrekking te hebben op de bescherming van het roerend kunstpatrimonium met inbegrip van het historisch muziekinstrumentarium — orgels, klokken, beiaarden en dergelijke. Ook voor deze materie werden reeds voorstellen van decreet ingediend, namelijk door

collega Coucke met zijn voorstel tot inventarisatie en erkenning van kunstwerken die geen staatsbezit zijn, en door uw dienaar met een voorstel houdende inventarisatie, erkenning en bescherming van het roerend cultureel erfgoed van de Nederlandse Cultuurgemeenschap.

Een eerste algemene bespreking van deze voorstellen heeft in de commissie reeds plaatsgegrepen en bij wijze van resultaat mag men besluiten dat het hier gaat om een bijzonder complexe materie en dat tal van problemen in dit verband zullen moeten worden opgelost. Voor de afwerking van dit derde luik zal dan ook vermoedelijk nog heel wat tijd nodig zijn.

Daarmede is de zaak evenwel nog niet rond. Paragraaf 8 van artikel 11 van het decreet dat wij hier behandelen verplicht de Minister binnen zes maanden na het in werking treden van onderhavig decreet een koninklijk besluit ter bekrachtiging aan de Cultuurraad voor te leggen waarbij de toepassing van de rijkssubsidieregeling wordt uitgestippeld. Mevrouw de Minister heeft zich hiertoe verbonden op uitdrukkelijk verzoek van de commissieleden die van oordeel waren dat bij het verlenen van toelagen aan particulieren rekening diende gehouden te worden met de rangorde, de waarde en de bestemming van het restauratieproject, alsmede met de omvang van de uit te voeren werken en de daarvoor vereiste investeringen waarbij uiteraard ook de financiële draagkracht van de betrokken eigenaars mede een bepalende factor moet zijn om de omvang van de subsidie te bepalen. Het is hierbij bijna vanzelfsprekend dat het uit te vaardigen financieringsbesluit erop gericht zal zijn te voorkomen dat overheidsmiddelen de reeds aan gang zijnde ongezone speculatie met monumenten in de hand zouden werken. wij hopen maar dat het subsidiëringsbesluit zo spoedig mogelijk aan de Cultuurraad zal worden voorgelegd omdat iedereen wel zal inzien dat een ongewenst neveneffect van onderhavig decreet erin bestaat dat de kandidaat-speculanten in de restauratiesector van overheidswege een perfect werkinstrument toegevoerd krijgen, met name de lijsten van die projecten waarop zij nuttig hun actie kunnen richten.

In verband met de financiering moet er ook worden op gewezen dat het decreet tot bescherming van de monumenten en stads- en dorpsgezichten niet het verhoopte effect zal sorteren indien in de begroting van cultuur niet de vereiste middelen worden opgenomen om een adequate subsidiëepolitiek te voeren. Jammer genoeg moeten wij hier verwijzen 'naar het trieste voorbeeld van de wet op het natuurbehoud die bij gebrek aan financiële middelen tot op heden niet veel meer is gebleken dan een fopspeen om de groene jongens in slaap te wiegen.

De draagkracht van ons decreet zal ook afhangen

van de snelheid en de grondigheid waarmede de Rijksdienst voor Monumenten en Landschapszorg zal worden uitgebouwd. Van enorm belang hierbij is dat de Rijksdienst goede relaties zou opbouwen en onderhouden met het publiek. Wellicht kan het secretariaat voor het monumentenjaar 1975, dat op dit terrein uitstekend werk verrichtte, worden geïntegreerd in de Rijksdienst.

Momenteel zijn bij de Rijksdienst reeds een twintigtal licentiaten kunstgeschiedenis in tijdelijk verband tewerkgesteld om inventarissen en dergelijke op te maken. Het lijkt mij aangewezen om bij de definitieve uitbouw van de Rijksdienst niet alleen voor licentiaten kunstgeschiedenis, maar ook voor pas afgestudeerde architecten een soort stage te organiseren. Op deze wijze zouden een aantal jonge architecten een rijksstage kunnen doormaken waarbij zij deskundigheid verwerven inzake restauratietechnieken, een terrein waarop thans bitter weinig specialisten voorhanden zijn.

Artikel 3 van het decreet bepaalt dat de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Nederlandse sectie, bestaat uit een centrale commissie en provinciale commissies. Graag zagen wij dat deze commissies zouden worden onderverdeeld in ten minste drie werkgroepen of sub-commissies die zich zouden bezighouden met hun eigen specialiteit om dan op bepaalde tijdstippen in pleno-vergadering bijeen te komen.

Deze drie sub-commissies zouden zich respectievelijk moeten bezighouden, ten eerste met monumenten, ten tweede met landschappen en ten derde met roerend patrimonium.

Deze verdeling van de taken zou tot gevolg hebben dat veel problemen vlug en op technisch efficiënte wijze zouden worden afgehandeld.

Verder willen wij, mevrouw de Minister, ook aandringen opdat zo spoedig mogelijk zou worden voorzien in de uitgave van een voorlichtingsbrochure nopens de monumentenwetgeving. Deze brochure zou ons inziens de teksten moeten bevatten van ten eerste de wet van 1931 op het behoud van monumenten en landschappen, ten tweede het decreet van 13 juli 1972 tot wijziging van voormelde wet, ten derde het onderhavige decreet met een beknopte toelichting, ten vierde de uitvoeringsbesluiten en ten vijfde het decreet houdende bekrachtiging van het koninklijk besluit met de **subsiëeringsregeling**.

Tenslotte wijzen wij erop dat het voorhanden zijn van een monumentendecreet nog geen garantie is voor het tot standkomen van een reëel monumentenbeleid. Van een monumentenbeleid kan men slechts spreken indien wij inzake monumentenzorg het stadium van de liefhebberij kunnen verlaten. Daartoe is het nodig dat inspanningen gebeuren op velerlei terreinen. Ik denk hierbij aan de coördinatie van bepaalde studierichtingen, archeologie, kunstgeschiedenis, architectuur,

de academies voor plastische kunsten, **kunstabachten** en dergelijke.

Verder zal het ook nodig zijn om ten minste in grote en middelgrote gemeenten een corps van gespecialiseerde ambachtshuizen op te richten.

Als dat niet zou gebeuren zullen binnen afzienbare tijd bepaalde restauraties niet eens meer mogelijk blijken.

Misschien is het mogelijk precies nu, gelet op de heersende werkloosheid, een aantal ambachtshuizen te herscholen en een reeks jongeren op te leiden voor bepaalde aspecten van monumentenzorg.

In het kader van de heersende werkloosheid verdient het aanbeveling restauratiewerkgroepen tot stand te brengen waarin allerlei moderne beroepen vertegenwoordigd zijn naast beoefenaars van de plastische kunsten en van de oude ambachten. Die werkgroepen zouden uiterst nuttig kunnen worden ingeschakeld, niet alleen voor de monumentenzorg in beperkte zin maar ook voor de vernieuwing van onze stadskernen. Monumentenzorg is een integrerende activiteit die perfect hand in hand gaat met vernieuwbouw, waarop een groot deel van onze ontvolkende steden wacht. Vernieuwbouw en geïntegreerde restauratie kunnen onze oude stadskernen weer omtoveren tot levende wijken met eenheid in verscheidenheid waarbij het individuele karakter, het menselijke dus, wordt gevrijwaard.

Ons monumentenbeleid moet worden gevoerd in het kader van een totale omgevingszorg.

Het moet geconcipieerd worden rekening houdend met verschillende disciplines. Ik denk hierbij aan de ruimtelijke ordening, de stedenbouw, de verkeerstechniek, de sociale huisvesting, enz. Ons monumentenbeleid kan maar slagen indien de bevolking er achter staat. Dat impliceert bewustmaking. Het voorbije jaar van het bouwkundig erfgoed was een stap in de goede richting, maar deze inspanning moet worden volgehouden, onder meer via het onderwijs. Nationale Opvoeding wacht hier een ernstige taak.

Ik wil mijn uiteenzetting afronden met enkele bedenkingen nopens de sociale aspecten van het monumentenbeleid. De restauratie van ons bouwkundig erfgoed mag zeker niet tot gevolg hebben dat de oorspronkelijke bewoners van dat patrimonium verdreven worden. De sociale problemen van de geïntegreerde restauratie zijn nauw verbonden met deze van de sociale huisvesting, de gezondmaking van ons woonbestel en de verbetering van onze oude wijken en stadskernen. Al het mogelijke moet worden gedaan om het bestaande sociale leven in deze wijken en kernen te vrijwaren. Vermits het opnieuw bruikbaar maken van het oude bijna altijd een dure onderneming is, zal het bijgevolg nodig zijn maatregelen te treffen in verband met de huurprijzen, alsook over te gaan tot het toekennen van huurtolagen aan de minder bedeelde huurders.

Wij hopen dus maar dat de regering ook op dit vlak de nodige maatregelen zal treffen. Tot besluit van deze korte uiteenzetting kan ik u mededelen dat de Volksuniefractie het decreet tot bescherming van de monumenten en stads- en dorpsgezichten beschouwt als een nieuwe aanloop tot een waarachtig monumentenbeleid en dat ze daarom dit decreet zal goedkeuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter: De heer Jorissen heeft het woord.

De heer W. Jorissen (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's ! Zo het juist zou zijn dat dit land in 1835 met de stichting van de Koninklijke Commissie voor Monumenten het eerste land was in Europa dat een officieel organisme in het leven riep om het cultureel gebouwenerfgoed te beschermen, dan is het ook zo dat we thans de omringende landen achterna hinken en dat we nog zullen moeten afwachten of dit ontwerp, eens decreet geworden, een zodanige toepassing zal krijgen dat we die achterstand zullen kunnen inlopen. Op het gebied van de beschermde monumenten staan we inderdaad in vergelijking met het buitenland niet ver. En evenmin wat betreft de restauraties.

In 1974 telden de 5 Vlaamse provincies, Brabant dus inbegrepen samen 1 208 beschermde monumenten en als volgt verdeeld: 300 in Oost-Vlaanderen, 272 in Antwerpen, 269 in Brabant, 246 in West-Vlaanderen en 121 in Limburg. Daarnaast waren er 204 beschermde landschappen: 71 in Brabant, 50 in Antwerpen, 30 in Oost- en 29 in West-Vlaanderen, in Limburg tenslotte — dat zegt men altijd voor Limburg — 24.

Ondertussen zijn er nog wat bijgekomen. Zo publiceerde het Staatsblad van 9 september nog een 70-tal beschermingsbesluiten waaronder ook van stadslandschappen.

Bij de bespreking van het voorstel van decreet van de heer Lindemans in deze Cultuurraad op 6 juni 1972 heb ik hier de cijfers naar voren gebracht van de beschermde gebouwen in onze 6 cultuurhistorisch voornaamste steden. Samen waren dat er toen 235 geklasseerde gebouwen onderverdeeld als volgt: 64 voor Gent, 53 voor Antwerpen, 44 voor Mechelen, 35 voor Brugge, 32 voor Leuven en 27 voor Brussel.

Een jaar geleden, op 31 december 1974, waren die cijfers als volgt gewijzigd: een gevoelige vooruitgang van Brugge dat van 35 tot 123 opklom o.m. met 74 erkenningen in 1974, een vooruitgang ook voor Antwerpen dat van 53 naar 74 ging, doch weinig vooruitgang voor de andere steden: Gent kwam van 64 op 72, Mechelen van 44 naar 47, Leuven van 32 naar 39 en Brussel van 27 naar 38.

De 6 steden samen telden dus een jaar geleden

393 beschermde gebouwen. Sindsdien kwam er vrijwel niets bij.

Het is al met al een verbetering die er geen is wanneer we even kijken naar andere landen.

In Engeland zien we dat Stratford-on-Avon met 6 000 inwoners 435 beschermde gebouwen telt, of meer dan onze zes voornaamste steden samen. Salisbury met 35 000 inwoners telt er 654 en het stadje Bath telt er zelf 2 843 of meer dan alle beschermde gebouwen in België samen. Heel Engeland telt er 240 000.

In Nederland telt een stad als Maastricht 1 158 beschermde gebouwen, Middelburg 1 100 of elk ongeveer zoveel als heel Vlaanderen.

Amsterdam telt er zelfs 8 000.

Voor heel Nederland zijn er meer dan 40 000, voor heel België een 2 500, voor Vlaanderen een 1 500.

Men ziet onze achterstand.

Men heeft in ons land zelfs in de jongste oorlog vernielde beschermde gebouwen niet eens heropgebouwd.

Wij denken hier bij voorbeeld aan het prachtige pand De Lepelaer op de Zoutwerf 17 te Mechelen: een haast enig exemplaar van een burgerhuis getekend door Rombout Keldermans. Nochtans zijn we tevreden wanneer we het Belfort en de Hallen van Ieper zien, na 1914-1918 wederopgebouwd, of de kerk van Hoogstraten, een ander meesterwerk van Rombout Keldermans, na 1945 weer opgebouwd en prachtig gerestaureerd.

Door het feit dat wij zeer slordig zijn omgesprongen met ons gebouwenerfgoed is ook zo ontzettend veel verdwenen in de jongste tientallen jaren. Hoog-Brussel is er een typisch voorbeeld van: hier en daar staat er nog een Zavel- of een Kapellekerk als een eenzaam museumstuk te midden van een zee van verwoestingen. Ik hoop hartstochtelijk dat men laag-Brussel, waar de verwoestingen nog niet zo erg zijn, verder zal sparen.

Vele kenners beweren zelfs dat de twee grootste perioden van stelselmatige verwoestingen in de geschiedenis, de Beeldenstorm en de Franse Omwenteling niet zo veel hebben vernield als wijzelf de jongste decennia.

Ook Wereldoorlog I en Wereldoorlog II richtten niet zoveel verwoestingen aan. Zodat we de vraag mogen en moeten stellen of op halflange termijn de mooiste van zoveel waardevolle verdwenen panden waarvan de plannen nog bestaan ofwel relevees ofwel fotografische documenten niet moeten worden gereconstrueerd.

U hebt, mevrouw de Minister, in een toespraak vorig jaar uw bewondering uitgesproken voor het geduldig reconstructiewerk te Warschau en te Danzig, waar vooral Mechelse dus Vlaamse bouwmeesters de stad hebben opgebouwd. Na de jongste oorlog werden daar hele stadswijken wederopgebouwd. Trouwens, men heeft zelfs eeu-

wen later gebouwen voltooid of helemaal gebouwd volgens plannen die honderden jaren vroeger werden getekend.

Zo deed men het met een groot gedeelte van de Dom van Keulen, die pas in de negentiende eeuw werd voltooid of zelfs met het stadhuis van Mechelen dat men volgens plannen van Rombout Keldermans pas in het begin van deze eeuw heeft gebouwd.

Niemand vindt die gebouwen daarom minder mooi.

Zelfs de Grote Markt van Brussel werd na de beschieting op bevel van Zonnekoning Lodewijk XIV door diens maarschalk de Villeroy op 13 en 14 augustus 1695 nadien praktisch volledig wederopgebouwd.

In 1700 was de wederopbouw voltooid.

In de 19e eeuw was ze echter aan een nieuwe restauratiebeurt toe na decennia van verval.

Dit gebeurde vooral vanaf 1883 dank zij burgemeester Karel Buls, die de gevels aan een erfgoedbaarheid onderwierp, waardoor, ik citeer: "de afmetingen, de ordonnantie, de details, de versiering en het uitzicht van ieder gevel zouden bewaard blijven".

De eigenaars betalen sindsdien jaarlijks een beperkt bedrag en de stad Brussel onderhoudt de gevels.

Ook dit is geen slecht voorbeeld van monumentenbeleid al is de regeling honderd jaar oud. Maar op de Grote Markt te Brussel bijvoorbeeld werden slechts twee gebouwen beschermd, het Stadhuis en het Broodhuis, zoals op de Mechelse Grote Markt thans alleen de Hallen beschermd zijn en geen enkel ander gebouw.

Wij gaven tot nog toe alleen vergelijkende cijfers in verband met de beschermde gebouwen in het buitenland.

Wij willen echter ook even aanstippen hoe men **tewerk** gaat met de restauraties. Nederland is hier een voorbeeld.

Jarenlang heeft dit land per jaar meer dan één miljard en soms tot anderhalf miljard besteed aan monumentenbeleid.

Rijk, stad en particulier initiatief werken hand in hand.

Waar tot vóór 1970 90 % van het geld naar de restauratie ging van kerken, kloosters en kastelen ging het geld de jongste jaren meer dan voorheen naar particuliere gebouwen en naar historische stadskernen en dorpskernen.

Er is een rijksdienst waarin 140 man werken 'en verscheidene steden hebben daarbij hun eigen diensten, zo Amsterdam met 40 man.

Het particuliere initiatief werd erbij betrokken.

Zo kent men er de Stichting Diogenes, de Stichting Aristoteles, de Stichting Hendrik de Keyser en de Amsterdamse Maatschappij voor Stadsherstel.

Dit zijn niet-commerciële instellingen die de ge-

bouwen opkopen, restaureren en verhuren en die onbeperkte winst maken. Als niet-commerciële instellingen mogen zij de grens voor 7 % winst niet overschrijden.

Dit alles leverde uiteraard resultaten op.

Amsterdam restaureerde lange jaren tegen een tempo van 100 huizen per jaar.

Op het schiereiland Walcheren, in zijn geheel beschermd, ziet men te Middelburg, met 1 100 beschermde panden, mooie verwezenlijkingen op de Rouaanse kaai, de Bellingstraat en de Spanjaardenstraat. Te Deventer vernieuwde men het stadscentrum en het Bergkwartier en in Maastricht de Stokstraatbuurt, te Amsterdam vooral de panden langs de grachten en in de Bethaniënbuurt.

Men geeft in Nederland de oude stadskernen hun ziel terug en men gaat er graag wonen, des te meer omdat men de centra doorgaans verkeersvrij maakt.

Ook Engeland heeft ter zake voorbeeldig werk geleverd.

Daar zijn er stichtingen als de British Council en vooral de National Trust, die met staatsteun werken, ook al worden de voornaamste fondsen door particulieren samengebracht.

De „National Trust” telt daarbij meer dan 350 000 leden die jaarlijks meer dan 40 miljoen lidmaatschapsgeld betalen. Dit lidmaatschap maakt mede dat de belangstelling gaande blijft. In tal van historische steden zoals Edinburg en Norwich wordt de moderne architectuur streng ondergeschikt gemaakt aan de historische omgeving.

En dit is vanzelfsprekend zeer belangrijk.

Duitsland restaureerde niet alleen prachtig na de jongste oorlog te Nürnberg, onder meer de oude vestingen, te Bamberg of te Bruchsal. In deze laatste stad onder meer een kasteel tot en met de muurschilderingen toe.

Er zijn ook zeer mooie voorbeelden van bewuste stadskernvernieuwing.

Zo te Bremen waar onder impuls van de aannemer, kunstliefhebber Bruno Hustet, het oude schipperskwartier hernieuwd, gerestaureerd en herbezielde werd. Er was de restauratie van het Bötgerstraatje. Het werd het eerste voorbeeld van een verkeersvrije wandelstraat, voorbeeld dat weldra over heel Duitsland, Nederland en thans over heel de wereld navolging krijgt.

Er is Aken waar het kwartier rond de Dom uitstekend werd gerestaureerd en tot wandelwijk werd ingericht.

Er is het zeer mooie Münster, er is het groot bouwvallig pakhuis uit de 16e eeuw te Nürnberg dat tot flatwoning voor studenten en voor bejaarden werd omgebouwd, zodat oud niet eens gescheiden wordt van jong, er zijn de gerestaureerde en verkeersvrije straten en pleinen te München.

Voor degenen die niet graag Duitse voorbeelden zien is er Frankrijk.

In Frankrijk werden door de wet-Malraux 50 stadskernen beschermd en zullen ze op staatskosten worden gerestaureerd. Vorig jaar kwamen daar nog 6 stadskernen bij, naast 100 dorpskernen.

Ook daar zijn er echter stichtingen zoals „Le Marais et ses Abords” te Parijs. De wijk „Le Marais te Parijs, voorheen een krottenbuurt die men dacht te slopen, is thans reeds gedeeltelijk en heel mooi gerestaureerd.

Te Rouen rond de katedraal werden alle vakwerkhuizen in Normandische stijl gerestaureerd en werden er wandelstraten ingericht. Op de Place des Vosges te Parijs in wat in Frankrijk een hotel heet werkt meer dan 20 man personeel aan die restauratiestudies en -plannen.

Bij de landen van het oostelijk Blok hebben we reeds Polen met zijn restauraties vermeld.

Roemenië, Bulgarije en Hongarije doen het goed en Joegoslavië is een voorbeeld voor heel de wereld.

Nochtans zijn die Oostbloklanden geen rijke landen.

In Joegoslavië werden tal van steden en dorpen na de jongste oorlog prachtig gerestaureerd zonder dat dit duur uitviel.

Restauratie, goed opgevat, moet trouwens niet duurder zijn dan nieuwbouw.

In Spanje kan men te Barcelona restauraties bewonderen in de buurt van het Picassomuseum.

In Italië is men bezig onder meer te Verona, ook al kan de Unesco die de zorg op zich nam Venetië te restaureren niet beginnen omdat het Italiaanse parlement de jongste twee jaar geen tijd vond een nieuwe wet goed te keuren waardoor de Unescogroep kon beginnen.

De Skandinaafse landen restaureren.

Zuid-Afrika koestert een grote zorg voor zijn oude cultuurmonumenten, oude stadsgedeelten en dorpskernen.

In de Verenigde-Staten en in Canada is men vol aandacht voor het historisch gebouwen erfgoed. Québec is een voorbeeld van behoud en restauratie. Toronto, dat ondanks alle wolkenkrabberij een harmonieus stadhuisplein bezit, beschermd onlangs een volledige oude Victoriaanse stadswijk en maakte ze verkeersvrij. Kortom, in alle ontwikkelde landen draagt men zorg voor de stadskern vernieuwing en voor het oude cultuurpatrimonium.

Men heeft veel gesproken en geschreven over de belangstelling in ruimere kring voor het cultureel gebouwen erfgoed nu in vergelijking met de voorbije decennia.

Men kan velerlei oorzaken aanhalen.

De jongste wereldoorlog met zijn verwoestingen had de restauraties toch al tot nieuwe gesprekstof gemaakt.

De belangstelling groeide omdat men vrij algemeen de theorie ging geloven van de steenkanker veroorzaakt door de steeds talrijker uitlaatgassen en dat men vaststelde dat deze steenkanker maakte dat de gebouwen thans veel vlugger slijtage gaan vertonen dan vroeger.

Ook de trillingen veroorzaakt door het zware verkeer schrijft men een afbrekende werking toe.

Dit is één van de redenen waarom men het drukverkeer uit de stadscentra ging bannen.

Na de grote stadsuitbreidingen in de 19e en in de 20e eeuw, met huizen gebouwd als produkten aan de lopende band, is men zich geleidelijk aan meer bewust geworden van de artistieke opvatting van stedebouw in vroegere eeuwen.

Men ging de waarde ervan opnieuw inzien, evenals de waarde van het gebouw als woonfunctie, omdat die functie steeds meer werd aangetast door de sterke uitbreiding van de dienstensector.

De vlucht uit de verkrottende stadscentra en uit de eentonige voorsteden van de 19e en 20e eeuw en de ontvluchting van de eentonige moderne flats met hun flatneurose maakte dat het voorheen nog gave platteland ook steeds meer ging verstedelijken in de slechte zin en dat het op veel plaatsen werd verloederd.

Dit alles bracht bezinning mee en de zucht naar de herwaardering van de historische stadskern waar de mens nog de maat was van de dingen en het huis en heel het stadsplan nog gebouwd en ontworpen werd met de aangename woonfunctie als doel.

Niet alleen de nuttigheid speelde een rol, niet alleen zocht men het aangenaam wonen in een gezellig interieur doch ook in een gezellig en esthetisch verantwoorde omgeving, een esthetisch verantwoord stadsplan.

Stedebouw was een kunst die geleidelijk aan sinds een paar eeuwen was verloren gegaan.. Evenals men in de jongste eeuwen graag ging wandelen in de open natuur, wandelde men in vroegere eeuwen graag rond in het esthetisch gewaardeerd decorum van het stadscentrum..

Deze waarden werden thans opnieuw ontdekt.

Men ging in de rust en in de aangename verhoudingen van de huizen in de oude stadskernen zelfs een tegenwicht zien voor de existentiële angst.

De alternatieve levensgroepen gaven nog een duwtje bij wat belangstelling betreft. En zo zijn we gekomen tot de huidige grotere belangstelling voor de historische stadskernen.

De visie op de monumentenzorg heeft die ontwikkeling gevolgd en heeft zich verruimd. Men ziet niet alleen meer de meest waardevolle gebouwen op zichzelf, men ziet ook de omgeving, hele straten en hele stadswijken.

Men ziet niet alleen meer de grote gebouwen, het grote monument doch ook het kleinere, het gewone pand of woonhuis dat evenzeer de ken-

schetsende kenmerken vertoont van een bepaalde tijd en een bepaalde stijl en dat evenzeer esthetische kwaliteiten bezit.

Het begrip stadslandschap werd geboren en in de plaats van monumentenzorg begon men te spreken van monumentenbeleid.

Zelfs bij ons ziet men daar de jongste paar jaar al de sporen van in de erkenningen. Onder meer ten gevolge van het Jaar van de Begijnhoven zien we erkenning van begijnhoven in hun geheel. Ook al was hier een voorloper, en wel Lier, dat zijn begijnhof als geheel reeds erkend zag in 1966.

Ok denkt men aan de bescherming van ganse straten en van ganse wijken.

Ook hier was er een voorloper, althans in dit land. Te Luik werden in 1950 reeds in één straat 65 huizen geklasseerd en wel in de rue **Hors-Château**.

Dit is de goede politiek.

Laten we, om een ander hoofdstukje aan te snijden, onze voldoening uitspreken dat men werk zal maken van een inventaris van de oude, waardevolle gebouwen.

Het is al met al beschamend dat wij in 1976 nog niet over zulke inventaris met bijhorend fotomateriaal beschikken. Jaren geleden heb ik deze leemte al aangeklaagd. Gedurende de jongste oorlog was men met deze grootste taak begonnen doch het werd niet voltooid en nadien heeft men er van officiële zijde nooit werk meer van gemaakt. Hetgeen we thans bezitten danken we aan tal van stedelijke of gewestelijke commissies en soms aan particulieren, die dit werk soms goed, soms minder goed hebben gedaan. Alleen voor Leuven is de inventaris klaar en voor Halle-Vilvoorde is men al flink opgeschoten.

Het zal uw taak zijn, mevrouw de Minister, van te waken dat de verspreide gegevens worden samengebracht, vakkundig worden onderzocht, gecorrigeerd en aangevuld, zodat we eindelijk een volledig en degelijk dossier zullen krijgen voor het gehele Vlaamse land.

Wij wensen er anderzijds onze voldoening over uit te spreken dat men bij dit ontwerp ook de industriële archeologie heeft betrokken en dat men ondertussen ook al typische gebouwen uit de industriële tijd is gaan beschermen zoals het Centraal Station te Antwerpen.

Ook hier zal de Minister waakzaam moeten zijn want, samen met het Centraal Station te Antwerpen, werd doorgaans als typische vertegenwoordiger van de bouwkunst in die tijd het Winketbrugje te Mechelen vermeld.

Toen ik geen twee jaar geleden vaststelde dat men het aan het afbreken was, heb ik de Minister van Openbare Werken gevraagd het te bewaren, desnoods elders.

Ik lees u het antwoord dat ik kreeg op mijn vraag :

„Met spijt moet ik het geachte Lid meedelen dat de aandacht van mijn departement nooit of door niemand gevestigd is geworden op het feit dat de Winketbrug als een typisch voorbeeld van bouwkunst uit de beginperiode van de industriële revolutie te beschouwen was.

De gestelde vraag komt aldus te laat. De brug is inderdaad afgebroken. De afbraakmaterialen bleven contractueel het eigendom van de aannemer en die heeft ze reeds als schroot verkocht aan een gespecialiseerde handelaar in dergelijke materialen. Ik zie dan ook niet in hoe dit nog te verhelpen zou zijn.”

Tot daar het antwoord.

Soortgelijke opruiming zijn een gewone zaak geworden in dit land, niet alleen wat betreft de industriële archeologie maar ook van oude gebouwen in het algemeen. Vijf maanden geleden, toen de Minister met vakantie was, brak men een stuk 17e eeuwse begijnhofmuur af te Mechelen, Begijnhof dat men aan het beschermen is, nota bene, volgens brieven van de Minister.

Ze bewijzen alleen dat we de naam cultuurvolk nog niet waard zijn.

En de Nationale Commissie voor Monumenten geeft toestemming om dat stuk muur af te breken ! Onbegrijpelijk en onaanvaardbaar ! Daar klopt iets niet.

Zoals iets niet klopt dat leden van die Commissie medewerkers waren bij de bouw van een R.T.T.-gebouw te Gent dat het uitzicht op tal van Gentse beschermde monumenten verbrodt, waar én regering én Nationale Commissie voor Monumenten schuldig waren, of rechtstreeks en onrechtstreeks betrokken zijn bij plannen om gedeelten van waardevolle duinlandschappen op te ruimen om er flatwoningen te kunnen bouwen. Een vraagpunt dat eveneens zeer dringend dient te worden aangepakt is dat van de stadskernverloeding door de reclame.

Die reclameborden zijn aangebracht op oude, soms waardevolle huizen die leeg staan en die door de eigenaars liever dan ze bewoonbaar te houden verhuurd worden aan publiciteitsfirma's omdat dit meer opbrengt.

Wie Antwerpen, Mechelen of andere steden doorkruist botst geregeld op zulke panden. Daarbij is het onbegrijpelijk dat men bij onbewoonde of ongebruikte oude waardevolle panden, zelfs in stadsbezit, nog het verstand niet blijkt te hebben het interieur te beschermen tegen weer en wind door de daken te dichten en vensterglas in de ramen te steken.

Zo de Minister zulke waardevolle panden uit de 16e en de 17e eeuw wil zien met open dak en/of met ramen zonder ruiten dan mag ze te Mechelen bij voorbeeld een kijkje gaan nemen in de Standonckstraat, in de St.-Katelijnestraat en aan

het Tolhuisje te Battel. Het gaat hier woning voor woning om panden waarvan de erkenning of zelfs de bescherming wordt gevraagd in een studie gemaakt in opdracht van het Ministerie van Openbare Werken, dienst Stedebouw door de Leuvense professor Van der Haegen en het gaat niet op particulier bezit doch om **gemeenschaps**-goed.

Hoeveel onnodige schade moet zo achteraf niet worden hersteld.

Dak toe en vensters dicht zou toch een elementair beginsel moeten zijn in zulke gevallen en men zou dit best wettelijk verplicht maken.

Een ander punt betreft de wijze van restauratie en de duur ervan vooral bij grote monumenten, zoals kerken.

Niet jarenlang, doch tientallen jaren lang staan bepaalde torens in stalen korsages en men moet soms lang leven om ze eens daar zonder te zien. De oorzaak schijnt een tekort aan gespecialiseerde arbeidskrachten, omdat soortgelijke restauratie-opdrachten vroeger nooit erg talrijk waren.

Nu zulke opdrachten meer dan vroeger zullen voorkomen, naar we verhopend, is overleg met aannemers aangewezen.

Men zou de gebouwen, het een na het ander, kunnen restaureren en de arbeiders concentreren en zo nodig er meer opleiden.

Zo niet zullen we generaties zien opgroeien die zich bouwwerken alleen zullen kunnen voorstellen, voorzien van stalen keurslijven.

Mevrouw de Minister, bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting enkele weken terug heb ik reeds mijn bezorgdheid geuit voor de grotere gevaren in deze overgangperiode die onze oude panden lopen.

Ik wil het samenvatten in één zin.

Omdat men vreest dat binnenkort heel wat gebouwen zullen worden beschermd zijn bepaalde particuliere eigenaars zowel als bepaalde gemeentebesturen geneigd gauw gauw nog heel wat waardevols op te ruimen en te vervangen door nieuwbouw.

Naast Mechelen kwam ook Herentals zo in het nieuws. Ook daar slaagt men er in telkens opnieuw opruiming te houden in wat men „oude rommel” noemt. Men ruimde er de jongste jaren haast het volledige Begijnhof op en thans weer een mooi historisch pand: de Zwaan.

Wie de zaken enigszins van nabij volgt in zijn eigen streek zal dit weldra opmerken. Ik haalde reeds een paar voorbeelden aan uit Mechelen. Er zijn er daar nog andere. En in vele steden is dit zo.

De klachten over de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen zijn niet nieuw. Ze zijn tweërlei: van de leden zelf en van de kenners van ons architectonisch erfgoed erbuiten. Ik heb nog brieven in mijn bezit van wijlen Dr. Weyns, die zich beklagde niet alleen over het

gebrek aan middelen doch ook over het feit dat men weinig en degelijk vergaderde. De brieven dateren van 1970.

Er is het gerucht makend ontslag van de bekende organist en komponist Flor Peeters in 1973.

Vorig jaar in verband met de controversie rond het stadhuis te Mechelen was er het ontslag van hoofdconservator De Roo.

En dergelijke feiten meer.

Van buiten uit verwijt men de Commissie vooral twee zaken :

1. dat ze niet altijd bestand blijkt tegen de druk van bepaalde gemeentebesturen van grote steden, die slordig omspringen met het stedelijk gebouwenpatrimonium en dat partijpolitieke banden soms sterker blijken dan het behoud van het waardevol gebouwen erfgoed, wat toch de eerste taak is van die Commissie. Ook particuliere belangen blijken soms doorslaggevend ;
2. dat de Commissie weinig oog heeft voor het historisch geheel van oude wijken en stelselmatig optee'it voor nieuwbouw waar ook **reconstructie** kan aangewezen zijn. En dat ze van de idee uitgaat dat wat afgebroken of vernield werd nooit mag worden heropgebouwd. Dit in tegenstelling met de Franstalige Commissie en met commissies in het buitenland.

Men vindt dan, en dat is logisch dat een Commissie voor Monumenten die altijd nieuwbouw aanbeveelt overbodig is daar iedereen dit al doet en dat het haar **taak** is waar het past zinvolle reconstructies na te streven.

Hoe dan ook, het is onbegrijpelijk dat deze Commissie toestemming geeft tot afbraak van een deel van de Begijnhofmuur te Mechelen en de bouw van een autotoonzaal in volle Begijnhofwijk en dit terwijl de Minister met de beschermingsprocedure bezig is, een flater die haar krediet verder ondermijnt. En dat die strijd ondanks de verzekering van de Minister voortgaat.

Zo was er eveneens de gerucht makende toestemming die deze Commissie verleende wat betreft afbraak van een 13e-eeuwse zijgevel van het Mechelse Stadhuis wat aanleiding gaf tot tal van scherpe protesten van bevoegde kringen en personen in het Mechelse. En er zijn meer voorbeelden .

De vraag dient gesteld of het niet mogelijk is die Commissie aan te vullen met enkele zeer goede kunsthistorici, die niet partijgebonden zijn.

Verder blijken er reeds moeilijkheden te zijn ontstaan wat betreft de samenwerking van deze Koninklijke Commissie en van de Rijksdienst voor Monumenten.

Ook daar zal de Minister waakzaam dienen te zijn.

Mevrouw de Minister, de jongste paar jaren zijn we er enerzijds wat op vooruitgegaan omdat men

meer dan vroeger en op kortere tijd heeft geklasseerd.

Sommige steden zijn belangstelling gaan vertonen en zijn ook wat beginnen te doen: Leuven, Antwerpen en vooral Brugge.

Op andere plaatsen is die belangstelling er nog niet of wordt ze geveinsd.

We zijn er anderzijds op achteruit gegaan omdat er nog heel wat waardevols is verdwenen of omdat men het verder vlug laat vervallen in de hoop op afbraak.

Misbruiken duren voort: we denken aan het geknoei aan het natuurlandschap te Zichem of aan het stadslandschap te Mechelen.

Wij vrezen nog andere manoeuvres om de eerstvolgende tijd aanslagen te plegen op ons architectonisch erfgoed.

En hier past ten minste één grote vraag: is de Minister enigzins gewapend daartegen?

Kan ze bij voorbeeld bij spoedprocedure onteigenen of kan ze bij spoedprocedure elke afbraak stoppen als toestemming daartoe werd verleend door gemeente en Stedebouw?

Want de prachtigste gevel of een eeuwenoude muur zoals die van het Begijnhof te Mechelen ligt er op één of twee dagen.

Dit ontwerp van dekreet scheidt anderzijds heel wat nieuwe mogelijkheden.

Wij kunnen slechts de verwachting uitspreken dat ze maximaal zullen worden gebruikt. Het geschermen alleen van duizenden nieuwe panden en van tientallen nieuwe stadslandschappen en dorpskommen is immers slechts een begin. De passende restauraties zullen het moeilijkst zijn en zal een grote mobilisatie vergen van de geschikte krachten naast de opleiding van nieuwe mankracht.

Wij hopen dat mevrouw de Minister achter dit alles grote spoed zal zetten want de huidige toestand is meer dan beschamend.

Ook al bent u de eerste Minister die ter zake stevig werk schijnt te willen doen. Mocht het groot-scheeps werk worden. Hoeveel mooier en aantrekkelijker zou ons land worden.

Stopzetting van de vernielingen is een eerste noodzaak.

Samenwerking met de Staatssecretaris voor Ruimtelijke Ordening is hierbij noodzaak; evenals drastisch optreden tegen negatief ingestelde eigenaars en gemeentebesturen. En die zijn talrijk. Stedebouw provinciaal dient strikte onderrichtingen te krijgen. Men mag sancties zeker niet uitsluiten en de Minister dient de onteigeningsprocedure vlot te kunnen hanteren.

Klasseringen dienen vlot te gebeuren vooral daar waar men weet dat stads- en gemeentebesturen onwillig zijn, want daar zijn de gevaren het grootst. Vooral nu willen ze zo vlug mogelijk hun slag slaan eer de regering kan ingrijpen. De groot-

ste waakzaamheid en krachtig ingrijpen zijn vooral thans geboden.

De krachtige uitspraken van mevrouw de Minister mogen geen ijdele woorden blijven. Zo niet zou men ook haar, zoals sommige stadsbesturen, kunnen verwijten show weg te geven om te verhullen dat men niets doet of dat men afbreekt waar het kan.

Wij hopen dat het niet waar zal zijn.

In een volgend stadium zal er heel wat geld dienen te worden besteed om oude panden te restaureren. Dat geld zal grotendeels kunnen worden gerecupereerd door de nieuwe waarde van de panden en als het soms meer zou kosten dan nieuwbouw dan zal er de toegevoegde waarde van het historisch waardevolle zijn. Men zal dan ook geen spijt moeten hebben, doch vreugde omdat men iets moois in eer heeft hersteld.

Laten wij redeneren zoals in Nederland — zij hebben nochtans de reputatie zuinig te zijn — waar men zelfs niet meer daarover discussieert en waar men eenvoudigweg zegt: Wij kunnen het ons niet veroorloven waardevolle stadskernen, straten op panden te laten verloren gaan.

Welbegrepen omgevingsbeleid zal het zijn en dit land, ons land, zal weer een mooi land worden en niet langer wat men genoemd heeft „het leukste land ter wereld”. Het kan, zo wij het willen.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De heer H. Boel: Mijnheer de Voorzitter, mag ik het woord vragen om enige uitleg te bekomen in verband met de regeling van onze werkzaamheden?

De Voorzitter: U hebt het woord, mijnheer Boel.

De heer H. Boel: Ik heb inderdaad vernomen dat er nog een zestal sprekers zijn ingeschreven voor de algemene bespreking. Dit zal ons dan heel zeker leiden tot 8 uur vanavond. Dan zal mevrouw de Minister ook nog antwoorden en achteraf zullen wij overgaan tot de artikelsgewijze bespreking.

Ik stel mij de vraag of het niet wenselijk zou zijn de stemming en de artikelsgewijze bespreking uit te stellen tot de eerstvolgende vergadering.

De Voorzitter: Mijnheer Boel, uw voorstel bestaat er in de algemene bespreking vandaag toch te beëindigen?

De heer H. Boel: Gebeurlijk ja, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter: Dat houdt dus in dat wij aan me-

vrouwe Minister vragen haar antwoord te geven tijdens de volgende vergadering.

De heer H. Boel : Ik denk dat dit inderdaad wenselijk zou zijn. (*Instemmend gebaar van de Minister*)

De Voorzitter: Dames en Heren, wij zullen dus vandaag nog de ingeschreven sprekers horen. Mevrouw de Minister zal tijdens de eerstvolgende vergadering antwoorden en dan kunnen metteen ook de artikelsgewijze bespreking en de naamstemming worden gehouden.

De heer A. Kempinaire: Voor welk uur voorziet men dan de beëindiging van de bespreking vandaag?

De Voorzitter: Zoals reeds werd gezegd, zijn er nog een zestal sprekers ingeschreven. Dit, zal mijns inziens, wellicht anderhalf uur in beslag nemen. Ik wil er de aandacht op vestigen dat er ook een vraag om uitleg van de heer Kuijpers aan de orde is.

Kan deze vraag om uitleg nog plaatshebben na de algemene bespreking? (*Instemming*)

Is de Raad het eens met het gehele voorstel? (*Instemming*)

Aldus is dan besloten.

ONTWERP VAN DECREET TOT BESCHERMING VAN MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

Voortzetting van de algemene bespreking

De heer Verberckmoes heeft het woord.

De heer F. Verberckmoes (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's: De PVV is verheugd dat na maandenlang hard zwoegen, nog tijdens het monumentenjaar, in commissie, het decreet betreffende de bescherming, de instandhouding, het onderhoud en de restauratie van de in het Nederlandse taalgebied gelegen monumenten en stads- en dorpsgezichten, klaar kwam en hier thans in openbare vergadering kan worden behandeld.

Een eerste belangrijk probleem dat zich hier stelt is een beperking van het eigendomsrecht. Eigendomsrecht is het recht om van een zaak het genot te hebben en erover te beschikken op de meest volstrekte wijze, mits er geen misbruik gemaakt wordt strijdig met de wetten en verordeningen. Het eigendomsrecht is dus een algemeen recht (de eigenaar mag alles doen wat niet door wet of overeenkomst verboden is), maar is toch geen absoluut recht, met andere woorden soms dringen zich beperkingen op gesteund op rechtsmisbruik, op het algemeen nut, op het nabuur-

schap, op overeenkomst of testament, maar ook op de sociale functie. Op basis van laatstgenoemd principe werd reeds in de wet van 7 augustus 1931 tot bescherming van monumenten en landschappen bij voorbeeld verbod aan de eigenaars opgelegd om beschermde huizen zo maar te veranderen of te vernietigen. Wij staan hier dus voor een beperking van het *ius abutendi*. Dezelfde redenering werd ook hier bij de redactie van dit decreet gehouden.

Eigendom bestaat niet enkel in het belang van het individu dat eigenaar is, maar ook in het belang van het algemeen welzijn en de belangen van de ganse maatschappij.

Een ander belangrijk punt dat ik even zou willen aansnijden is de enorme graad van interpenetratie tussen de in dit decreet behandelde materie en haar raakvlakken, meer in het bijzonder de ruimtelijke ordening en de stedenbouw. Kortom, hetzelfde esthetische en *a jortiori* culturele gebied wordt zowel door de wet als door decreet bestreken. De Raad van State die bij het oorspronkelijk ontwerp van decreet deze moeilijkheid voorzag stelde als oplossing een zo juist mogelijke omschrijving van de begrippen „Monumenten en Landschappen” enerzijds en „Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw” anderzijds. Daarenboven ligt de oplossing uiteraard ook in overleg tussen de bevoegde Ministers ten einde tot een duidelijke afbakening van deze raakpunten te komen alsmede tot een coördinatie van de wetgeving. Er blijven dus voor de Cultuurraad in het algemeen en voor deze materie in het bijzonder, steeds bevoegdheidsproblemen stellen. In de huidige fase schijnt de enige reële kans voor een reële Cultuurraad erin te bestaan een zo ruim mogelijk gebruik te maken van de theorie van de „implied Powers”, zodanig dat de aan de Cultuurraad uitdrukkelijk toegekende bevoegdheden ook de nodige, impliciete bevoegdheden bevatten om ook bijkomstige regelingen te treffen in materies die uiteraard niet kunnen worden beschouwd als materies behorende tot de specifieke en zelfstandige bevoegdheid van de Cultuurraden.

Hoeft het gezegd dat ook deze juridische constructie pleit voor een klaar en duidelijk samenvallen van Cultuurraad en Gewestraad?

Nog een ander belangrijk probleem schijnt mij de subsidieregeling te zijn. Hier bepaalt art. 11, § 8 van het voorliggende decreet dat de Minister binnen de zes maanden na de inwerkingtreding van onderhavig decreet bij de Cultuurraad een koninklijk besluit ter bekrachtiging zal voorleggen. Uit haar intentieverklaring blijkt dat mevrouw de Minister zich bij de opstelling zal laten leiden door de volgende regels, die ik even van naderbij zou willen bekijken; 1) Het vermogen en het inkomen van de verzoeker:

Hier zou ik er toch willen voor pleiten dat, dit in se sociaal principe, niet zou leiden tot een onbeperkt en inquisitoriaal onderzoek naar het vermogen. Ik hoop en ik ben ervan overtuigd dat de Minister hier met gezond verstand zal te werk gaan.

2) Het tegengaan van elke ongezonde speculatie door onder meer het inbouwen van beschermende clausules, in geval van wederverkoop van het geres-taureerde pand, meer bepaald met betrekking tot de meerwaarde, die het gevolg is van de restauratie: ik weet dat het natuurlijk de bedoeling niet zal en kan zijn de wederverkoop geheel onmogelijk te maken, en toch wil ik waarschuwen voor overdreven ijver op dit gebied.

Waarom? Eenvoudig om het vrij verkeer van goe-deren niet in het gedrang te brengen! Wat het be-grip „meerwaarde” betreft, spreekt het daarenbo-ven vanzelf dat dit begrip niet altijd, om niet te zeg-gen, omzeggens nooit, met de „meeruitgave” zal stroken en bijgevolg de venale waarde van het goed niet altijd zal verhogen. Zal deze eventuele meer-waarde door een expert worden vastgesteld? Zal de procedure tegensprekelijk worden gevoerd? Zal het goed zoals door enkele leden in commissie voorge-steld met een wettelijke of conventionele hypo-theek ten voordele van het Rijk worden belast? Naar aanleiding van deze overwegingen zou ik de Minister willen vragen zeer grondig te onderzoeken of het huidige rondstrooien van subsidies niet best door een systeem van leningen met staatswaarborg of leningen tegen verlaagde rentevoet zou worden vervangen.

Wat ten slotte:

3) De terugvorderbaarheid van de eventuele over-heidstoelagen in geval van misbruiken.

4) De prioriteit voor kleine historische monumen-ten, en

5) Waar mogelijk de publieke toegankelijkheid in geval van grote subsidiëring aan particuliere gebou-ven, betreft, kan ik het standpunt van de Minister vol komen delen.

Een laatste vraag die in verband met deze subsidie-regeling bij mij rijst is de volgende: Het is duidelijk de bedoeling geweest van de Commissie ook de so-ciaal zwakkeren een kans te geven. In principe kan men niet anders dan dit toejuichen. Maar zal de rea-liteit niet uitwijzen dat het geïnteresseerde publiek geenszins tot deze categorie zal behoren, maar eer-der tot de betere categorieën, zodanig dat wij voor een schoolvoorbeeld van „sociale hypocrisie” ‘zul-len staan?

Bij de procedure zal ik niet lang blijven stilstaan. Over de krachtlijnen verheug ik mij. Een zo snel mogelijke procedure, én de zorg die door de com-missieleden werd besteed aan het parallelisme met de wet van 29 maart 1962 op de ruimtelijke orde-ning en de stedenbouw, én de inspanning die werd geleverd om de burgers de grootst mogelijke infor-matie te verstrekken, zijn prijzenswaardig.

Wat de artikelen 5, §5, 11, §6 en 13, punt 3 betreft stel ik mij nochtans enkele vragen.

Een eerste vraag heb ik bij de verplichting van de in-strumenterende ambtenaar — in de praktijk dus meestal de notaris — om bij overdracht een stede-bouwkundig attest aan te vragen. In het verslag kan men lezen dat dit document een bij het publiek goed ingeburgerd en bekend attest is.

Ik betwijfel dit geenszins, maar meen te weten dat de notaris bij het verlijden van de overdrachtakte, in de eerste plaats, een hypothecair certificaat aan-vraagt bij het bevoegd hypotheekkantoor. Nu, over-eenkomstig artikel 10, § 1, houdt de Rijksdienst het register van de beschermde monumenten en stads-en dorpsgezichten en worden overeenkomstig §2 van dit artikel afschriften gehouden, onder meer bij de bewaarder der hypotheeken. Lig de oplossing bij-gevolg niet eerder in een juridische vermelding op het door de hypotheekbewaarder afgeleverde certi-ficaat?

Hierbij aansluitend dient er ook op te worden gewe-zen dat de tussenkomst van de notaris of deze bij-komende verplichting van de notaris de „kostprijs” van de overdrachtakte zal verhogen. Zeker in het huidige systeem, waar normaliter deze bijkomende inspanning van de notaris een bijkomende vacatie zal teweegbrengen. Hoeft er daarenboven op ge-we-zen te worden dat deze bijkomende financiële ader-lating ook door de kopers van „gewone goederen” zal worden betaald! Lig er hier tevens geen wan-verhouding in het financieel laten opdraaien van alle kopers — ook die van sociale woningen bij voorbeeld — en de bescherming van monumen-ten?

Ik stel mij dan ook de vraag of er hier niet moet wor-den geamendeerd?

Een tweede vraag die zich hier opdringt is te weten wat men precies — ik onderstreep precies — door overdrachtakte bedoelt. Het verslag zegt dat men dit begrip in zijn ruimste betekenis moet interprete-ren. Men kan natuurlijk over dit punt heenstappen en de interpretatie aan de wijsheid van de Rechter overlaten. Ik veronderstel dan ook dat het de bedoe-ling is geweest, conform de geest van artikel 1 van de hypotheekwet, alle akten die met betrekking tot hun inhoud moeten worden overgeschreven, als overdrachtakte te beschouwen. Concreet betekent dit vooral:

1) De overdracht van zakelijke onroerende rechten, zowel die ten kosteloze als die ten bezwarende titel.

2) Akten waarbij zakelijke onroerenderechten wor-den aangewezen.

3) Akten van afstand van rechten.

4) Huurovereenkomsten die de 9 jaar te boven gaan of die kwijting inhouden van ten minste 3 jaar huur.

Is dit dus de juiste interpretatie?

Zal men — in bevestigend geval, dan ook logisch doordenken en in kracht van gewijsde gegane voni-ssen die strekken tot overeenkomst of tot titel voor

de overdracht van die rechten, als overdrachtakten beschouwen. Wie is dan de instrumenterende ambtenaar ?

Een andere vraag die ik mij stelde is, afgezien van het geval van stads- en dorpsgezichten — is of men bijvoorbeeld ook alleen een voorgevel kan beschermen ?

De heer B. Cools : Zeker!

De heer F. Verberckmoes : Het kan immers gebeuren dat de gemeenschap er belang bij heeft alleen de voorgevel te beschermen, Quid ?

Is het tevens de bedoeling een register te houden voor monumenten en stads- en dorpsgezichten of 2 registers zoals in Nederland, namelijk één voor monumenten en één voor de stads- en dorpsgezichten ?

Een laatste verduidelijking schijnt mij nog nodig voor het begrip „eigenaars en vruchtgebruikers”. Waarom ? Omdat in de oorspronkelijke tekst van het ontwerp van decreet men steeds van „eigenaars en zakelijk gerechtigden” sprak, wat een ruimer begrip is. Ik veronderstel dat ook in de ons voorliggende tekst van decreet het begrip „eigenaar en vruchtgebruiker” eveneens in zijn ruimste betekenis moet worden geïnterpreteerd zodat men hier ook het recht van gebruik, het recht van bewoning, het recht van opstal, de erfpacht, kan onderbrengen.

Ik heb met voldoening vastgesteld dat het decreet ook het aangenamen aan het nuttige heeft weten te koppelen, door in artikel 5, §2, punt 2 in een onrechtstreekse hulp aan onze Nederlandstalige pers te voorzien !

Ten slotte nog een specifiek woordje voor de stads- en dorpsgezichten. Ik zou hier willen vragen dat men in praktijk niet zo ver zou gaan de stads- en dorpsgezichten te „bevriezen” en van elke gemeente een klein Bokrijk te maken. Wezenlijke en noodzakelijke veranderingen zullen moeten worden aangebracht op een wijze dat het aspect van het geheel niet, ofzo weinig mogelijk, „schade” lijdt. Stads- en dorpsgezichten dienen niet alleen te worden beschermd, maar ook levend te worden gehouden!

Een laatste vervelend vraagje. Mevrouw de Minister, moet artikel 16, laatste lid niet worden geamendeerd zodat dit decreet op een meer realistische datum kan in werking treden ?

Mag ik u ook verzoeken, goed door te werken aan het roerend kunstbezit, — roerend kunstbezit in zijn ruime betekenis dan -, niet alleen omdat dit op zichzelf uitermate belangrijk is, maar ook opdat de eventuele lacunes van het huidig decreet zouden worden opgevangen.

Ten slotte zou ik er willen voor pleiten dat, hoe moeilijk ook, de problematiek van de landschapszorg ten spoedigste zou worden aangepakt. Mevrouw de Minister, Dames en Heren, de PVV zal dan ook dit decreet, dat niet alleen de procedure voor de monumenten zorg regelt, maar dat er ook een

aanmoediging voor is, graag aannemen. (*Applaus op de banken van de meerderheid*)

De Voorzitter: De heer Van Elewyck heeft het woord.

De heer J. Van Elewyck (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw en Heren Ministers, geachte Collega's ! Bij het aanhoren van sommige uiteenzettingen vragen wij ons af welk ontwerp van decreet en welke teksten wij in onze commissie langdurig en — wij mogen het wel zeggen — bijzonder grondig hebben besproken. Als wij sommige collega's, en niet de minst welbespraakte en de minst uitvoerige, horen uitweiden over industriële archeologie, moeten wij toch doen opmerken dat tijdens de maandenlange commissie- en werkvergaderingen het woord zelfs niet gevallen is, laat staan dat het begrip ter sprake zou zijn gekomen.

Wij hebben horen pleiten voor het roerend kunstbezit en dan moet het ons van het hart dat deze geachte Collega niet' zoveel aandacht heeft gehad voor de zaken die in de commissie werden besproken — trouwens ook niet voor deze ' uiteenzetting, wat zijn goed recht is — zoniet zou hij weten dat de commissie een voorstel van decreet over het roerend kunstbezit in behandeling heeft en dat de commissie werkbezoeken heeft afgelegd waarbij wij hem tot onze spijt niet hebben opgemerkt.

De heer G. Van In : Op Bladzijde 14 van het verslag maakt men melding van het nieuw begrip „industriële-archeologische waarde”.

De heer J. Van Elewyck: Het verslag is ook zeer uitvoerig, Collega. Gelukkig maar.

Een ander punt dat in vorige uiteenzetting is besproken betreft de vragen gesteld over de instrumenterende ambtenaren. Het is duidelijk dat daarmee meestal de notaris wordt bedoeld. Ik betreurt dat in de alfabetische lijst die als bijlage bij het decreet wordt gevoegd, het woord „notaris” niet werd opgenomen. Wellicht gaat het hier om een materiële vergissing die nog zal kunnen worden rechtgezet in de definitieve tekst.

De heer J. De Seranno : Het is niet alleen de notaris.

De heer J. van Elewyck: Inderdaad, maar in de meeste gevallen wel.

De heer J. De Seranno: Het betreft allen die een akte kunnen verlijden.

De heer J. Van Elewyck: Dat is juist maar het ware interessant geweest ook het woord „notaris” in de alfabetische lijst te vermelden.

Mevrouw de Minister, ik wens mijn eigenlijk be-toog te beperken tot twee punten.

Een eerste punt betreft bijlage 2 bij het verslag, namelijk uw intentieverklaring. Ik citeer daaruit het volgende: „Ik heb tevens besloten om in overleg met mijn collega van Franse Cultuur de gehele subsidiëringpolitiek van de monumentenzorg aan een grondig onderzoek te onderwerpen op basis van een aantal nieuwe uitgangspunten.” En verder „Overigens zal moeten onderzocht worden of het huidige systeem van subsidiëring nog de enige en de beste methode is om de promotie van de restauratie van historische monumenten aan te moedigen”.

Wij zouden u willen vragen spoed te zetten achter de behandeling van dit probleem. Wij weten immers dat sommige voorbeelden niet bepaald stichtend zijn. Daarbij denken wij niet alleen aan sommige kastelen of aan eigendommen van bepaalde bankinstellingen, doch ook aan andere speculatieve objecten.

Ieder lid van de commissie, en u zelf ook trouwens, beschouwt dit decreet als zeer belangrijk. Wij moeten voorkomen dat de toepassing van dit decreet aanleiding zou geven tot misbruiken. Wij zijn van oordeel dat misbruiken alleen kunnen worden voorkomen als de intentieverklaring wordt uitgevoerd.

Men zou hier kunnen opmerken dat het niet tot de parlementaire traditie behoort de regering te onderwerpen over haar intenties. Wanneer de regering echter een intentieverklaring aflegt, mag men haar daarover wel ondervragen.

Een tweede punt betreft het probleem dat tijdens de besprekingen in de commissie herhaaldelijk naar voor kwam, namelijk de subsidiëring zoals zij door de gemeenten zou moeten gebeuren. U weet dat als het Rijk subsidie verleent, meestal de verdeelsleutel 60-20-20 wordt opgelegd, namelijk 60 % rijkstoelage, 20 % subsidie van de provincie en 20 % te betalen door de gemeente. De vraag werd gesteld — en zij is zeer belangrijk — of het koninklijk besluit dat 20 % van de kosten ten laste legt van de gemeente inhoudt dat die uitgave moet worden beschouwd als een verplichte uitgave. Zo dit het geval is, is dit dan een ambtshalve inschrijving op de begroting van de gemeente of betekent dit een uitgave beperkt tot het plafond van de bedragen ingeschreven in de gemeentebegroting?

Mevrouw de Minister, tijdens de bespreking in de Commissie had u toegezegd op deze vragen een antwoord te geven tijdens de behandeling van dit ontwerp van decreet in openbare vergadering. Voor de duidelijkheid en de hanteerbaarheid van dit decreet lijkt dit antwoord ons onontbeerlijk.

Mijnheer de Voorzitter, er rijst een bevoegdheidsprobleem van de Cultuurraad. Indien mevrouw de Minister in haar antwoord zegt dat deze subsidiëring als een verplichte uitgave moet worden beschouwd, betekent dit dan dat dit alleen geldt voor het gebied waarvoor onze Cultuurraad bevoegd is en ontsnappen de andere instanties en gemeenten aan deze regel? Wij denken met name aan de provincie Bra-

bant die op drie taalgroepen te paard zit. Voor de provinciebesturen geldt *mutatis mutandis* wat van kracht is voor de gemeentebesturen.

Op welke wijze moet er dan te werk worden gegaan, Mevrouw de Minister? Als ingevolge een verklaring in de Cultuurraad een besluit zou worden getroffen dat geldt voor de gemeentebesturen, wat moet er dan gebeuren opdat deze regeling voor heel het land zou gelden? Immers, de koninklijke besluiten en de verdeling op basis van 60 % voor het Rijk, 20 % voor de Provincie en 20 % voor de gemeente, blijven losstaan van het decreet dat wij hier behandelen. Deze regeling blijft onderworpen aan de wet van 1931. Dit is één van de problemen die wij moeten kunnen oplossen. Het is een vraagstuk dat in de Cultuurraadcommissie bij de behandeling van dit ontwerp van decreet herhaaldelijk op de voorgrond is getreden.

Mevrouw de Minister, wij zien met belangstelling uit naar uw antwoord dienaangaande, maar wij maken er u meteen op attent dat dit antwoord verstrekkende gevolgen kan hebben. Ik zou dit willen illustreren met een voorbeeld van formaat. Ik denk aan het Centraal Station in de stad Antwerpen. U is zo vriendelijk geweest een koninklijk besluit uit te lokken voor de bescherming van dit Centraal Station. Als nu het Centraal Station moet worden gerestaureerd, of als er herstellingswerken worden uitgevoerd aan de sporenbundels enz., betekent dit dan dat het Rijk ingevolge het beschermingsbesluit de onderhoudswerken en de restauratiewerken voor 60 % zou subsidiëren, de provincie voor 20 % en het stadsbestuur van Antwerpen eveneens voor 20 % ? De Minister van Verkeerswezen zal vermoedelijk eveneens met belangstelling naar uw antwoord luisteren, mevrouw de Minister, waarbij hij hoopt dat uw antwoord anders zal zijn dan wat wij hopen. Houdt dat in, mevrouw de Minister, dat de spoorwegen om zo te zeggen niets meer moeten betalen ?

De heer J. Chabert, Minister van Verkeerswezen: Ik zou daarmee wel akkoord gaan !

De heer J. Van Elewyck: Zegt u dat namens de regering, Mijnheer de Minister ?

De heer J. Chabert, Minister van Verkeerswezen : Het is een boutade.

De heer J. Van Elewyck: Namens deze regering worden soms nog boutades op een ernstige wijzen aan het parlement voorgeschoteld.

De heer J. Chabert, Minister van Verkeerswezen : Ik trek de boutade terug, mijnheer Van Elewyck.

De heer J. Van Elewyck: Maar niet de verklaring?

De heer J. Chabert, Minister van Verkeerswezen : Ook de verklaring.

De heer B. Cools : De Minister van Verkeerswezen ligt trouwens aan de basis van dat koninklijk besluit tot bescherming van het Centraal Station te Antwerpen.

De heer J. Van Elewyck: U hoort, mevrouw de Minister, hoe gretig uw Collega, al is het dan bij wijze van boutade, ingaat op dit voorbeeld ! Het is duidelijk dat u hier moet uiteenzetten hoe het in de toekomst dienaangaande moet gaan. Wat ik heb gezegd in verband met het Centraal Station te Antwerpen en met de subsidiëringsregeling, kan op talrijke gemeenten worden toegepast. Men kan bijvoorbeeld een hele kleine gemeente citeren waar zich een groot kasteel bevindt of een ander enorm monument. Als men zegt dat het koninklijk besluit houdende verdeling van de subsidies inhoudt dat de 20 % subsidie van de gemeente een verplichte uitgave is, dan betekent dit dat de begroting van die gemeente helemaal overhoop ligt, en dat een groot deel van de begroting nog maar uitsluitend kan gaan naar het onderhoud of de restauratie van een object waar de gemeente niet noodzakelijk een rechtstreekse binding mee heeft, dat eventueel aan een particulier of aan een maatschappij kan toebehooren.

De vraag die wij stellen is dus niet louter theoretisch, maar van meer dan gewoon belang voor de gemeentelijke financiën en de financiën van de provinciebesturen. Wij menen dat ook zij recht hebben op klaarheid en duidelijkheid. (*Applaus bij de leden van de socialistische fractie*)

De Voorzitter: De heer Van Ooteghem heeft het woord.

De heer O. Van Ooteghem (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, geachte Collega's. Het voorliggend decreet zou heel belangrijk kunnen zijn voor al degenen die belang stellen in de toekomst van ons verleden. Gedurende heel wat werkvergaderingen, in commissiezittingen en zelfs in conclaven in Hertoginnedal heeft de commissie met de lelijke naam het ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten en landschappen besproken, geamendeerd en veranderd tot het huidige ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten uit de bus kwam.

Ik moet eerlijk toegeven dat ik verheugd was over de goede samenwerking in die commissie en ik meen dat de regering moet erkennen dat de oppositie er een actieve en constructieve rol heeft gespeeld. Dit decreet kan belangrijk zijn indien wij niet halfweg blijven steken. Dit decreet is er hard nodig want in ons land staan wij nergens op het gebied van monumentenzorg. Om het met een modewoord te zeggen dat de heer Van Elewyck graag zal horen, mogen wij stellen : wat de monumentenzorg betreft is het voor ons land vijf vóór twaalf. Het mo-

numentendecreet heeft inderdaad maar zin wanneer, ten eerste, het zeer vlug in het Staatsblad wordt gepubliceerd en, ten tweede, de uitvoeringsbesluiten ook verschijnen en, ten derde, het door een financieringswet of decreet wordt gevolgd. Wij zijn niet naïef. Dit decreet zal heel veel geld kosten wanneer wij de politieke wil hebben om de achterstand ten aanzien van onze buurlanden, bv. Nederland, in te halen.

In ons zeer eigenaardig land wordt er veel geld besteed aan de aanleg van metro's in de provinciesteden. Er is echter geen geld ter beschikking voor de restauratie van de belforten of voor de versteviging van de dijken. Derhalve durven wij achter die „politieke wil" een paar vraagtekens plaatsen.

Nochtans — ik heb het reeds gezegd in de Senaat — is precies de arbeidsintensieve monumentenzorg veel meer dan de kapitaalintensieve autowegen-, bouw een middel om de werkloosheid op te lossen. Ik dacht, mevrouw de Minister, dat het hoofdstuk monumentenzorg een hoofdstuk is dat vooraan in het herstelplan zou moeten staan: Wanneer wij echter de begroting 1975 nagaan — 1975 is het fameuze monumentenjaar — dan zien wij dat er nog veel water door de Zenne zal moeten vloeien alvorens de Regering dit zal erkennen. In het veelbesproken monumentenjaar was er slechts 35 miljoen ingeschreven voor particuliere beschermde gerangschikte gebouwen en landschappen. Wanneer wij weten dat de Engelse monumentenlijst over 250 000 gebouwen beschikt, de Nederlandse over 40 000 en dat er in België slechts een goede 2 000 gebouwen zijn beschermd, dan weten wij dat wij jarenlange achterstand op, bijvoorbeeld Nederland, moeten inhalen en dat het niet zal gaan met die armzalige 35 miljoen. Zoals gezegd bestaan er in België een goede 2 000 beschermde gebouwen.

Naar mijn mening zou men, bij voorbeeld, in Gent de hele kuip van de Stad als stadsgezicht moeten beschermen wat neerkomt op het beschermen van minstens tweeduizend gebouwen, in Gent alleen. Men kan zich een idee vormen van de vereiste sommen nodig voor de monumentenzorg wanneer men weet dat de aankoop en de restauratie van het gebouw waarin het Gentse Muziekconservatorium zou worden ondergebracht op nagenoeg een half miljard wordt geschat.

Het is duidelijk dat hier bepaalde prioriteiten zullen moeten spelen.

De traditionele fifty-fifty verdeling en het inflatoire systeem van de parallelle en compensatiekredieten kan en mag niet spelen.

De Vlaamse gemeenschap moet zelf de mogelijkheid krijgen om te bepalen wat met haar belastingen zal gebeuren. Zij moet zelf de prioriteiten kunnen vastleggen. Pas dan is er sprake van autonomie.

Wat er gebeurt wanneer die Vlaamse gemeenschap moet wachten op kredieten van het nationale parlement kan men het best illustreren met de lijdensweg van de Sint-Niklaaskerk te Gent. In 1936 werd

begonnen met de restauratie, en men is er nog altijd mee bezig. Dit jaar kunnen de Gentenaars het 40-jarig restauratiejubileum vieren, en het einde is nog lang niet in het zicht!

Naast de subsidiëring zijn er nog verschillende andere financiële problemen. Ik denk aan het recht van voorkoop door openbare besturen, het recht van onteigening van bepaalde gebouwen in bepaalde gevallen door openbare besturen, de restauratie die soms moet worden gekoppeld aan fiscale voordelen.

Ik stel mij de vraag hoe men de restauratie kan bevorderen en financieel aantrekkelijk maken voor particulieren en andere Marcus Geeraertsstichtingen zonder anderzijds speculatieve woekerwinsten in de hand te werken.

Ik vraag mij af hoe wij erin zullen slagen handelaars én gastarbeiders én bewoners van luxeflats in dezelfde gerestaureerde buurt onder te brengen zodat de kern van de oude stad haar rol van sociale integratie volledig kan vervullen.

Ik vraag mij af hoe wij erin zullen slagen de slopingspremie die, laten wij eerlijk zijn, mevrouw de Minister, dikwijls een vernielingspremie was voor waardevolle gebouwen, te vervangen door een restauratiepremie, of hoe met andere woorden de sociale woningbouw een rol zal kunnen spelen bij de monumentenzorg.

Er zijn ook nog heel wat technische problemen. Bij het opmaken van de lijst zullen wij een heleboel specialisten moeten aanwerven. Hier werd reeds gewezen op werkloze afgestudeerde architecten en kunsthistorici. Ik hoop dat de deskundigheid van die mensen zal primeren boven hun partijkaart.

Ik stel mij de vraag of wij wel over voldoende deskundigen zullen kunnen beschikken aangezien ons architectuuronderwijs niet steeds vormend is voor deze richting.

De heer W. Jorissen: Zeer juist!

De heer O. Van Ooteghem: In elk geval zal begeleiding van die jonge mensen nodig zijn.

Ik heb reeds herhaaldelijk ervaren dat men mensen aanwerft en ze dan op een stad loslaat om er straat na straat uit te kammen, zonder dat zij die stad kennen. Begeleiding door ervaren deskundigen zal nodig blijven.

Ten tweede zullen wij veel geld moeten besteden aan de propaganda bij de bevolking. Wij moeten de bevolking monumentenminded maken. Hierbij moeten wij betrekken de heemkundige kringen, de toeristische verenigingen, en ik dank bijvoorbeeld aan de Vlaamse Toeristenbond die tot nu toe reeds onschatbare verdiensten ter zake heeft verworven, en verder de scholen, de culturele raden enz. Al die mensen moeten wij betrekken bij een enthousiaste samenwerking van het heel Vlaamse volk voor het behoud van ons architectonisch patrimonium.

Het secretariaat van de Koninklijke Commissie zal worden waargenomen door de Rijksdienst. Ik hoop dat dat secretariaat zal worden beperkt tot de rol van secretariaat en dat er geen conflict situatie zal ontstaan tussen de Commissie en de Rijksdienst. Ik hoop dat het niet de bedoeling is de Commissie in de hoek te drummen, wat door sommige leden van de Commissie wordt gevreesd.

Dat secretariaat zal moeten worden bemand niet door kurkdroke ambtenaren, maar door mensen met liefde voor de zaak, die alle burgers die belangstelling hebben voor het behoud van ons cultuurpatrimonium zo veel mogelijk en zo open mogelijk informatie verstrekken om ze veilig door de wetten en decretendoolhof te loodsen.

Naast ambtenaren zullen we vaklui nodig hebben. Ook daar stel ik de vraag waar wij ze zullen halen, de steenhouwers, de stukadoors, de kunstsmiden, de houtsnijders, de frescoschilders, de tekenaars, de molenbouwers, de orgelbouwers enz. Ook hier ligt een grote kans voor omscholing en specialisatie van werkloze jongeren.

Ten slotte vraag ik me af wie de gemeentebesturen tegen hun wil in gelukkig zal maken, namelijk door bepaalde straten en pleinen verkeersvrij te maken. Ook dat is immers monumentenzorg!

Indien wij willen vermijden dat de eerste gebouwen instorten alvorens de laatste zijn beschermd, dan moeten wij eerst conserveren en dan restaureren. Eens de restauratie bezig is, moeten we opletten dat we niet toegeven aan de grillen van perfectionisten, die de oude gebouwen tot in het laatste detail willen herstellen. Hiervoor hebben wij noch de tijd noch het geld.

Ook het onderhoud van de monumenten is belangrijk. Wij zullen moeten waken over de kwaliteitsnormen van de materialen die hiervoor worden gebezigd. De onderhoudsbeurten moeten tot een minimum worden beperkt. Daarom is het nodig bepaalde manieren van gevelreiniging, de te gebruiken siliconen en verfsoorten op te leggen.

Er zal politieke moed voor nodig zijn met de grove borstel te gaan door de storende publiciteit en de lichtreclames op de monumenten van onze steden en dorpen. Misschien kunt u van de gelegenheid gebruik maken om de vroegere Nederlandse opschriften in ere te herstellen. Het zou een positieve culturele revolutie betekenen door op die manier onze dorpen en steden hun oorspronkelijk Vlaams karakter terug te schenken. Ook zal het politieke moed vergen om in de waardevolle stads- en dorpsgezichten een einde te maken aan de frustrerende monotonie van de ziellose moderne architectuur, die het beeld en het karakter van onze kunststeden verknoeit.

Wat mij nog steeds niet duidelijk is, is de coördinatie tussen de verschillende departementen. Zal de Minister van Nederlandse Cultuur erin slagen plannen van aanleg op te leggen of te wijzigen, zal ze bouwvergunningen kunnen weigeren en het ge-

bruik van materialen kunnen opleggen bij nieuwbouw ?

Hoe zal men de nieuwbouw inlassen tussen de oude gebouwen ? Wie zal de nieuwbouwplannen maken ? Zal men altijd de keuze van ontwerper en aannemer kunnen vrijlaten ? Zal mevrouw de Minister het departement van Openbare Werken tot bepaalde wegentracé's kunnen dwingen en tot een aangepaste bestrating verplichten? Wie zal Openbare Werken verhinderen een nieuwe aanslag op onze monumenten te plegen zoals gebeurd is op de markt te Oudenaarde ?

Zal men de telefoon-, elektriciteits-, en kabeltelevisiemaatschappijen kunnen verplichten tot een esthetisch verantwoorde infrastructuur. Mevrouw de Minister immers, mag niet vergeten dat bijvoorbeeld een aangepaste straatverlichting bijzonder belangrijk is voor de sfeer van bepaalde stads- en dorpsgezichten. Wie zal de Regie der Gebouwen en andere openbare besturen verplichten de gerestaureerde gebouwen te bevolken in de plaats van steeds nieuwe administratieve mastodonten in het hart van de oude steden op te trekken?

Stadskernvernieuwing en monumentenzorg is in de oude kunststeden onontwarpbaar. Bij voorbeeld de situatie van het Patershol te Gent; waar eindigt daar de monumentenzorg en waar begint de stadskernvernieuwing? Toch behoort die materie tot twee verschillende ministeries. Bovendien behoort de ene tot de Cultuurraad en de andere tot het nationale parlement.

Wij zijn van mening dat alle gevallen van Ruimtelijke Ordening, Stedebouw, Huisvesting, Monumentenzorg en Stadskernvernieuwing vallen onder de bevoegdheid van de Cultuurraad. Immers, huisvesting in al haar aspecten is een van de oudste en van de belangrijkste vormen van Cultuur. Dat vermindert genedele onze belangstelling voor en onze verbondenheid met ons Europees kunstpatrimonium.

Ondanks de hierboven geschetste reserves, zal de Volksunie het ontwerp van decreet goedkeuren, hopend dat de mooie intenties weldra zullen worden gevolgd door financiële daden. (*Applaus op de banken van de Volksunie*).

De Voorzitter: De heer Verroken heeft het woord.

De heer J. Verroken (*op de tribune*); Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, achtbare Collega's, misschien ben ik de eerste die deze tribune bestijg die niet deelgenomen heeft aan het werk van de commissie. Ik deed het wel een tijd als toeschouwer, dit laat me echter toe, als buitenstaander de commissieleden van harte te feliciteren, aldus moeten zij het zelf niet doen. Over de commissieleden heen wil ik alleszins ook de regering feliciteren die het initiatief nam voor dit ontwerp inzake zorg voor monumenten, stads- en dorpsgezichten.

Het is niet om de mensen die het woord voerden te vleien maar ik ben er vast van overtuigd wanneer iemand, over enkele tijd, de parlementaire verslagen van dit debat opnieuw zal ter hand nemen, dat hij zal moeten toegeven dat het een zeer gedocumenteerd debat was, zowel voor de esthetische, historische als juridische en de beleidsaspecten op elk niveau van het behandelde probleem.

Wanneer ik het woord toch dierf vragen dan was het om vanuit een paar concrete situaties enkele vragen en zorgen toe te lichten.

Het gaat dus niet alleen over monumenten, maar als ik goed geluisterd heb, mede over stadsgezichten en dorpsgezichten. Dit is volgens mij een dubbele stap vooruit, want een monument kan veel van zijn waarde en charme verliezen wanneer men de zorg voor de omgeving daarbij niet in het oog houdt. Nog een ander winstpunt is, dat men deze keer niet alleen handelt over stadsgezichten maar ook over dorpsgezichten. Tot hiertoe sprak men b.v. over stadskernvernieuwing. Men had er onvoldoende oog voor dat er ergens **ook** een probleem bestond zoals dorpskernvernieuwing. Zulks zou bij de publieke opinie een misverstand kunnen wekken; immers wanneer men steeds alleen spreekt van stadskernvernieuwing en nooit van dorpskernvernieuwing, zou de verkeerde mening kunnen ontstaan in de aard van: „wij zijn er niet bij betrokken”. Dat zou natuurlijk een misverstand zijn en daarom ben ik er blij mee, dat er deze keer reeds in de titulatuur, sprake is van de twee, nl. van stad en dorp.

Ik geloof dat het beleid dat zich hier aankondigt, van enorm belang is voor de toekomst van dit land. Wij spreken over allerhande toekomstvisies en wij gaan later ook discuseren over landschapszorg.

Welnu, misschien is het een **ketterij** maar ik riskeer ze; ik dacht dat de landschapszorg begint bij dit decreet inzake monumenten, stads- en dorpsgezichten en bij de wetgeving inzake stads- en dorpskernvernieuwing. Met het verzorgen van het leefklimaat van dorp en stad, kunnen wij wellicht de uittocht uit de stad doen keren en zouden wij wat ik zou noemen de „(r)urbanisatie in de plaats van „urbanisatie” doen stoppen. Zou dit mogelijk zijn, dan zouden wij op 'een indirecte en efficiënte wijze reeds bezig zijn met de echte landschapszorg.

De heer J. Van Elewyck: Collega Verroken, u zal het mij niet kwalijk nemen als wij hier zeggen dat wij dit soort ketterij van u toejuichen.

De heer B. Cools: En dit is maar een aanvulling. Wij beschikken daarvoor al over een belangrijk instrument, de gewestplannen. Daarom is dit decreet maar een aanvulling.

De heer J. Verroken: Ik ben daarmee akkoord. Ik heb nu ook precies op mijn lijstje de zorg dat er veel coördinatie en afspraak zal nodig zijn tussen de landschapszorg van morgen en de ruimtelijke ordening.

Daar is nog een concrete vrees die ik wou vertolken, nl. dat wij bij een grondiger aanpak van de monumentenzorg, ook oog moeten hebben voor het financiële draagvermogen van de lokale gemeenschappen die erbij betrokken zijn.

Een voorbeeld en ik zal het niet ver zoeken. In mijn eigen stad waar wij toevallig, zonder enige verdienste van de huidige generatie, één van de mooiste Europese monumenten hebben — of is het chauvinisme? — is men jaren met het 'herstel van het gotisch stadhuis bezig. Ik maak mij daar dikwijls zorgen over. Misschien heeft dat ook zijn charme.

Als het niet anders kan wel, het **weze** dan zo. Ik wil echter terugkomen op het draagvermogen, nl. 20 % van misschien meer dan 200 miljoen voor de herstelwerken die de stad moet dragen. Dit betekent tientallen miljoenen voor de stad zelf en alleen. Tot voor de fusie was dit slechts een stadje van zesduizend inwoners, amper 200 hectaren groot en toch de tweede monumentenstad van Vlaanderen. Het stadhuis is immers niet het enige monument. Ziet gij de praktische onmogelijkheid om zulkdanige restauratiewerken te bekostigen? Wij moeten daar iets anders op vinden. Ik geloof trouwens dat de heer Bob Cools er reeds over sprak. Artikel 11, par. 7, streeft er echter naar om een onderscheid te maken tussen monumenten van Europese of nationale waarde en andere van meer regionale of lokale waarde. Naar mijn gevoel, heeft het toch geen zin dat men de onkosten voor monumenten van internationale betekenis laat dragen door een kleine lokale gemeenschap. Het is toch zo, dat behalve restauratie van monumenten, een gemeente in haar beleid ook nog vele andere zaken moet kunnen waarmaken en andere initiatieven moet kunnen nemen.

De heer W. Jorissen : De stad, zo ze historische burgerhuizen bezit, zou er ook winst kunnen aan doen, ze restaureren met 60 % steun van de Staat en 20 % van de provincie. Ze kan ze nadien verkopen en met de winst zou zij weer andere historische panden kunnen restaureren.

De heer J. Verroken: Misschien bezit ze die, misschien ook niet. Maar het omgekeerde zou ook kunnen waar zijn. Wanneer iemand voor zoveel duizenden franken te restaureren krijgt aan een huis dat geklasseerd wordt, dat het zijn ware verkoopwaarde eigenlijk vermindert, b.v. als handelshuis niettegenstaande de enorme onkos-

ten die erbij tepas kwamen. Maar breng mij niet in deze zijstraat.

Ik wou de aandacht vragen voor het wegnemen van de rem die zou kunnen bestaan in het gebrek aan financieel draagvermogen van een gemeente.

Er zullen steeds nog andere niet nationale gevallen overblijven waarvoor men de publieke opinie zal moeten overtuigen dat het zinvol en redelijk is, dat de stad of gemeente er een bom geld aan uitgeeft.

Nog een ander praktisch geval. Zo is er bijvoorbeeld de fusie met de gemeente Munkzwalm, in de Zwalmvallei, die op dit ogenblik zowat 6 000 inwoners telt — misschien ben ik te concreet — en die de verzameling is van de voorheen bestaande 11 gemeenten, dus een gemiddelde van ongeveer 500 inwoners per gemeente.

De burgemeester van Munkzwalm zegt mij dat hij 11 fabrieken op zijn grondgebied telt. Maar, zegt hij, het zijn 11 kerkfabrieken, met verscheidene geklasseerde monumenten.

Er zijn hieronder verschillende geklasseerde monumenten, die niet van nationaal belang zijn. Hoe kan zo een gemeente de lasten dragen die het herstel van monumenten meebrengt en die miljoenen kosten. Daarvoor heb ik geen oplossing. Dat is gewoonlijk zo voor iemand die buiten een regering staat.

De heer J. Van Elewyck: Ook voor diegenen die buiten een gemeentebestuur staan !

De heer J. Verroken: Goed ! Maar de gemeentenaars van een gemeente van 6 000 inwoners, met verscheidene geklasseerde monumenten zullen, wanneer zo morgen 20 % moeten bijleggen, zulks als oorzaak aanwijzen van de vertraging ook voor dringende herstelwerken.

Ik zou willen weten wie hier het tegenovergestelde zou durven beweren. Ik ben ervan overtuigd dat iedereen het eens zal zijn over het feit dat hier een ernstig probleem zit en elkeen zal toegeven dat een gemeentebestuur ook nog andere zaken moet financieren.

Mag ik ook nog een woordje zeggen over de nodige coördinatie tussen landschapszorg en ruimtelijke ordening.

Mevrouw de Minister, er zijn altijd concrete zaken die mij ergens doen reageren. Het zal inderdaad moeilijk zijn een onderscheid te maken tussen landschap en dorpsgezicht. Ter zake heb ik volgend feit voor de geest.

In een gemeente die ik ken, koopt iemand in een andere gemeente een geklasseerde molen. Die persoon plaatst die molen in zijn tuin.

De heer J. De Seranno : Is er wind ?

De heer J. Verroken: Het blijkt dat er zelfs windrecht bestaat.

De persoon in kwestie bekomt dat het gebied rond die molen —, 25 hectaren — geklasseerd wordt, en dit in de normale bouwuitbreiding van de gemeente en aldus in het voorontwerp gewestplan aangeduid.

Ik ben er vast van overtuigd dat de operatie molen uit pure idealistische motieven en niet uit winstbejag gebeurde. U kan ter zake nochtans van privébelangen spreken. Voor de fermette met de molen ernaast is dit stellig een meerwaarde, voor de eigenaars van de 25 hectaren grond betekent dit echter haast 100 miljoen minwaarde. Wanneer men zulke zaak zou regelen, via de gewestplanning, dan zou de staat 100 miljoen vergoeding verschuldigd zijn voor de veroorzaakte minwaarde in geval dat de grondbezitters reeds speculatief verkavelingsvergunningen hadden verworven. Ik kan u verzekeren dat zulke feiten een zeer slechte propaganda zijn om de bescherming van dorpsgezichten bij onze mensen te doen aannemen. Inderdaad, er zijn steeds twee partijen: de ene partij bewondert de geïmporteerde monumenten en de andere partij kijkt verwonderd naar de verandering van bestemming van hun grond. In ieder geval moeten, door de coördinatie tussen ruimtelijke ordening en het verzorgen van dorpsgezichten, de rechten van de mensen zeer duidelijk worden vastgelegd.

Ik wil dan een eindje verder gaan in de nabije toekomst. Men spreekt over landschappen en ik meen dat het gebied waar ik woon ernstig kandidaat is, voor mij kan men gerust een heel eind verder gaan.

Maar laat ons duidelijk zijn. Er zijn ook tal van oude wegen die mogen geklasseerd worden. Al te dikwijls hoor ik praten over het verbreden van bestaande wegen.

Welnu, dat is ook een gevaarlijke, ongenueerde slogan, want er zijn bestaande rijkswegen die de moeite lonen geklasseerd te worden. Kijk maar naar de weg Oudenaarde-Geraardsbergen. Naar de volksmond telt die 365 bochten. Wanneer men deze bochten zou rechtbulldozeren en deze kronkels daaruit zou verwijderen, zou dit het aanzicht van de streek grondig wijzigen en het landschap enorm veel schade berokkenen.

Dit alles om u te zeggen dat men met bepaalde slogans omzichtig **tewerk** moet gaan. Wat in het ene gebied kan aan te raden **zijn**, is in een ander te verwerpen. Het blijft een delicate operatie, waaraan de nodige aandacht dient besteed te worden.

Ik wil echter niet besluiten zonder mevrouw de Minister en de leden van de Commissie nog eens van harte te feliciteren. (*Applaus bij de leden van de meerderheid*)

De Voorzitter: De heer Van In heeft het woord.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De heer Van G. In : Mijnheer de Voorzitter, indien ik het goed begrepen heb, is de heer Minister van Verkeerswezen gehaast en zou hij verkiesen dat de heer Kuijpers eerst zijn vraag om uitleg stelde, gevolgd door het antwoord.

De Voorzitter : Dan moet ik de vergadering raadplegen.

Gaan de leden akkoord met dit voorstel ?

(*Instemming*)

Dan onderbreken wij thans het debat om eerst de vraag om uitleg van de heer Kuijpers tot de Minister van Verkeerswezen te horen.

VRAAG OM UITLEG (R.v.o. artikel 49)

Vraag om uitleg van de heer W. Kuijpers tot de Minister van Verkeerswezen over maatregelen met het oog op de vermelding in de telefoongids van de namen en adressen van de buitenlandse ambassades in de taal van elk der drie in België levende cultuurgemeenschappen.

De Voorzitter: Dames en Heren, aan de orde is de vraag om uitleg van de heer W. Kuijpers tot de Minister van Verkeerswezen over maatregelen met het oog op de vermelding in de telefoongids van de namen en adressen van de buitenlandse ambassades in de taal van elk der drie in België levende cultuurgemeenschappen.

De heer Kuijpers heeft het woord.

De heer W. Kuijpers (op de tribune): Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, sinds heel lang al ergeren de Vlamingen zich aan het feit dat vele buitenlandse ambassades te Brussel in de telefoongids uitsluitend in het Frans worden vermeld. De laatste jaren hebben verdienstelijke Vlaamse verenigingen zoals V.A.B.-V.T.B. zich ingespannen om daar wat aan te doen.

Het gunstig onthaal van deze inspanning bij de betrokken ambassades zelf bewijst dat het niet zo moeilijk is ter zake tot een gezonde toestand te komen.

Inderdaad, een tiental ambassades hebben reeds hierop gereageerd.

De vraag is echter waarom, 146 jaar nadat de Belgische onafhankelijkheid ons is overkomen en vijf jaar na het invoeren van de culturele autonomie en de pariteit, ook voor de Vlamingen, in de regering nog steeds **particuliere** organisaties moeten zijn die dergelijke initiatieven nemen.

Verschillende leden van deze Cultuurraad hebben aan de regering hierover schriftelijke vragen gesteld. De antwoorden waren telkens ontwijkend en ontgoochelend, om niet te zeggen beschamend. Ik ben daarom zo vrij, hier in deze openbare **vergade-**

ring van het Vlaamse cultuurparlement, aan de Minister te vragen:

1. of hij, ja dan neen, bereid is onmiddellijk de reglementering van de R.T.T. voor het vermelden van telefoonnummer en adres van de abonnees zodanig te wijzigen dat in de telefoongids voor Brussel de ambassades hun naam en adres kunnen doen opnemen in de taal van elk van de drie in België levende cultuurgemeenschappen;
2. of hij, ja dan neen, bereid is die maatregelen, desnoods via de diplomatieke weg, aan de betrokken ambassades te laten meedelen.

Indien het antwoord op deze beide vragen positief is — het omgekeerde kan men zich nauwelijks voorstellen — verzoek ik de Minister tevens mede te delen hoeveel tijd het zal vergen om de door mij voorgestelde reglementering te wijzigen en deze wijzigingen aan de betrokken ambassades kenbaar te maken.

De Voorzitter: De Minister van Verkeerswezen heeft het woord.

De heer J. Chabert, Minister van Verkeerswezen (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, vooreerst moge ik mijn collega van Nederlandse Cultuur en Vlaamse aangelegenheden alsmede de heer Van In danken voor het begrip dat zij hebben opgebracht voor de tijdnood waarin ik verkeer.

Mijnheer Kuijpers, het staat elke abonnee vrij om al dan niet een vermelding te laten verschijnen in de officiële Telefoongids, naargelang hij al dan niet wenst dat zijn aansluiting wordt bekendgemaakt. Indien de abonnee beslist het oproepnummer van zijn aansluiting in de officiële telefoongids te laten opnemen, heeft hij het recht op een kosteloze vermelding van één regel tekst, die over het algemeen benevens het oproepnummer, de naam en het adres bevat.

Die regel werd gewijzigd voor de openbare besturen, de openbare diensten en andere instellingen, die bij taalwetgeving verplicht zijn de twee landstalen te gebruiken in hun betrekkingen met het publiek: die abonnees kunnen kosteloos hun vermelding in de telefoongids doen opnemen in de beide landstalen. Wat de ambassades, consulaten en legaties of andere buitenlandse officiële instanties betreft, deze zijn niet aan de taalwetgeving onderworpen en hun beslissing in verband met vermeldingen in de telefoongids is afhankelijk van hun persoonlijk oordeel. Daarom past de Regie op deze instellingen de reglementering toe, die van kracht is voor de gewone abonees.

Het aanvaarden van een kosteloze vermelding in de twee talen zou immers niet beperkt blijven tot de ambassades maar ook dienen te gelden voor legaties, consulaten, permanente **vertegenwoordigin-**

gen, delegaties van buitenlandse regeringen en zelfs voor particuliere ondernemingen.

Het treffen van een zodanige beslissing zou **belangrijke** bij komende uitgaven meebrengen zonder overeenkomstige ontvangsten. Het toenemen van het aantal kosteloze vermeldingen zou immers tot gevolg hebben dat het volume van de telefoongids in zeer belangrijke mate zou aangroeien, wat de papier-, druk- en uitreikingskosten buiten verhouding zou doen stijgen.

Het geachte Lid heeft weliswaar kunnen vaststellen dat talrijke (13) ambassades op hun kosten hun naam en adres en soms bijkomende inlichtingen in het Nederlands en in het Frans hebben doen opnemen in de uitgave 1975/176 van de telefoongids voor de zone Brussel.

Vijf andere ambassades hebben inmiddels **gelijkwaardige** aanvragen ingediend, die in de uitgave 1976/77 zullen worden vermeld. Behoudens wat het adres betreft, kunnen betaalde vermeldingen in andere talen, het Duits of andere eveneens worden aanvaard.

Om op het verzoek van het geachte Lid in te gaan heb ik de Regie van T.T. verzocht de ambassades, consulaten en legaties, die in de officiële telefoongids van de zone Brussel vermeld staan, gelet op hun officieel karakter, schriftelijk op de hoogte te brengen van de mogelijkheden en van het belang van vermeldingen in de officiële telefoongids van de zone Brussel, in de verschillende landstalen. (*Applaus bij de leden van de meerderheid*)

De Voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET TOT BESCHERMING VAN MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

Voortzetting van de algemene bespreking

De Voorzitter: Dames en Heren, wij zetten thans de algemene bespreking voort van het ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten en landschappen.

De heer Van In heeft het woord.

De heer G. Van In (*op de tribune*): Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren, als laatste spreker in dit debat over het ontwerp van decreet tot bescherming van monumenten, **stads-én dorpsgezichten** — zoals de heer Verroken het inderdaad zeer goed heeft doen opmerken — zal ik misschien verplicht zijn een wat andere toon aan te slaan dan degenen die mij zijn voorafgegaan. Inderdaad, mevrouw de Minister, het spijt mij, maar wanneer wij vandaag weliswaar fundamentele verbeteringen brengen aan de wet van 1931 — die

haar goede diensten heeft bewezen — moeten wij ons geen verdere illusies maken nopens de onmiddellijke implicaties, uitvloeiels, die deze nieuwe teksten zullen krijgen.

Ik moet in eerste instantie ook deze Raad, waarvan helaas, mijnheer de Voorzitter, de belangstelling voor deze materie niet zo denderend was, wijzen op de loutere materiële inhoud van de teksten die wij vandaag bespreken.

Wat is deze loutere materiële inhoud? Enerzijds dat wij de bevestiging krijgen van het bestaan van een Koninklijke Commissie, weze het dan dat zij bevoegdheden zal krijgen die gedeconcentreerd — als u het zo noemen wil — of gedecentraliseerd naar de provincies zullen kunnen uitzwermen en dat daarnaast de Rijksdienst uiteindelijk zal kunnen functioneren om de verrichtingen waarover wij straks zullen spreken, te helpen kanaliseren. Maar het wezenlijke dat wij vandaag krijgen, is het uitloeisel van als het ware een internationale beslissing, namelijk ook eindelijk eens tot een inventaris over te gaan van al wat waarde heeft. Daarop komt het eigenlijk k neer.

Mijnheer de Voorzitter, mevrouw de Minister, Dames en Heren, Zoals u weet zal deze verrichting op een dubbele manier gebeuren: men zal beginnen met een ontwerprijst te maken in de hoop dat binnen afzienbare tijd — in deze tekst is eigenlijk in een korte tijd voorzien — het ontwerp definitief kan worden en dat ten gevolge van het definitief worden van het ontwerp van lijst ook bepaalde verplichtingen zullen worden geschapen bij de eigenaar, de gebruiker en iedereen die bij — om een algemeen woord te gebruiken — de monumenten is betrokken.

Daar komt het eigenlijk op neer. Dames en Heren, sta mij toe u te zeggen dat dit niet veel zaaks is. Ik wil absoluut geen domper zetten op de verwachtingen die de leden van de Cultuurraad in verband met deze teksten koesteren maar wij moeten, meen ik, toch proberen met onze beide voeten op de grond te blijven.

Dames en Heren, indien wij leden van de Nederlandse Cultuurraad, waarlijk bij machte zouden zijn, en de bekommering zouden uitdragen om ten opzichte van de monumenten in Vlaanderen, ten opzichte van de dorps- en stadsgezichten in Vlaanderen, iets wezenlijks te presteren dan zouden wij het zonder twijfel anders aanpakken. Wij zouden niet alleen zorgen voor een spoedig vastleggen, bij wijze van inventaris, van hetgeen bewaard moet worden, wat waarde heeft, maar ook zouden wij, in overleg met alle mogelijke instanties, zoals de provincies, de gemeenten, de commissies van openbare onderstand, particulieren, teksten maken die voor deze gemeenschap gezamenlijk bindend zijn. Als laatste luik zouden wij aan de „bewindsvrouw” opdracht geven om nu duidelijk te stellen op welke manier wij deze voor Vlaanderen belangrijke verrichtingen zullen financieren.

Welnu, Dames en Heren, het spijt mij maar wij moeten vandaag beseffen dat die veelbesproken autonomie waarover wij voortdurend spreken zodanig mank gaat dat wij de belangrijkste delen van het luik, namelijk het samengaan van al wat in onze gemeenschap aan belang kan hebben, enerzijds niet kunnen opleggen en anderzijds niet bij machte zijn om de financiële middelen te creëren, laat staan ze aan te wenden.

Dames en Heren, ik denk niet dat ik u vanavond het bewijs van deze stelling moet voorhouden. Ik ben ervan overtuigd dat ik mijn geestesgenoten, die vandaag hier het talrijkst aanwezig zijn, zeker geen voorbeelden moet geven van de jeremiades die wij hier en op andere plaatsen reeds hebben gehouden omdat deze culturele autonomie in feite een hol en niets betekenend woord is, waar het gaat over materies die wij fundamenteel willen aanpakken.

Het zou ongetwijfeld zo zijn — ik sluit mij aan bij wat de heer Bob Cools en anderen hier reeds op deze tribune hebben gezegd — dat wij het geheel van de ruimtelijke ordening, de volkshuisvesting, de openbare werken in het algemeen samen dan met de Rijksdienst en de Commissie — wat zij ook moge betekenen en hoe zij ook moge samengesteld zijn en welke bevoegdheid zij ook moge hebben — zouden bundelen om voor Vlaanderen iets wezenlijks naar voor te brengen zodat wij niet bij lap en tapwerk zouden blijven.

Mevrouw de Minister, wat de financiële implicaties betreft, wil ik u nog een klein voorbeeld geven.

De stad Brugge heeft in het jaar 1974 subsidies betaald voor acht „kunstige” herstellingen. Dit heeft 3,3 miljoen frank gekost. Dames en Heren, dit betekent met andere woorden dat particulieren van de gemeenschap, in dit geval de stad Brugge, in het jaar 1974 een bedrag hebben gekregen van 3,3 miljoen frank om een achttal huizen, die als waardevol werden beschouwd, althans aan de buitenkant te restaureren.

De toelage die dezelfde stad Brugge voor beschermde monumenten en landschappen in het jaar 1974 heeft betaald, is nihil.

In verband met het saneren van particuliere stadseigendommen werden er 19 panden gekocht voor een bedrag van 26,5 miljoen en dan weten wij, mevrouw de Minister, uit het verslag bladzijde acht, dat in de begroting voor het jaar 1975 35 miljoen was ingeschreven en voor 1974 slechts 25 miljoen. Dames en Heren, wat baat het dat wij vanavond langer blijven stilstaan bij deze materies, wij hebben noch de wapens in de hand noch de middelen om wezenlijk voor onze Vlaamse gemeenschap hier iets te veranderen.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil niet helemaal op een negatieve toon eindigen. Ik hoop dat wij, Vlamingen van alle partijen, ooit eens in staat zullen zijn om de diverse barrières, die nog worden opgeworpen om onze cultuurautonomie te verminken, weg te nemen. Dit zal echter uiteindelijk van onszelf af-

hangen en niet alleen van intentieverklaringen hoe mooi en verdienstelijk ze ook mogen zijn (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter : Dames en Heren, tijdens de eerstvolgende openbare vergadering zullen wij het antwoord van mevrouw de Minister horen en zullen wij overgaan tot de artikelsgewijze bespreking van en de naamstemming over het ontwerp van decreet.

Wat de datum van onze eerstvolgende openbare vergadering betreft, wil ik u mededelen dat op verzoek van de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers door het Bureau en de Fractievoorzitters eenparig werd beslist aan de Raad voor te stellen die vergadering op 24 februari a.s. of op de normaal voorziene daaropvolgende datum van 2 maart e.k. te houden. Ik neem aan dat de Raad het daarmee eens is ?

De heer G. Van In : mijnheer de Voorzitter, wij stellen vast dat er van een vaste regel wordt afgeweken.

De Voorzitter: Ik meen niet dat wij van een vaste regel afwijken. Principieel werd ons de eerste dinsdag van iedere maand toegewezen. Wij hebben er bijna telkens de derde dinsdag bijgekregen.

De heer G. Van In: Mijnheer de Voorzitter, ik meen dat de fractievoorzitters alleen akte hebben genomen van het feit zonder er mede in te stemmen. Indien het zo verder gaat zullen wij geen homogeen en harmonisch debat meer kunnen ontwikkelen omdat de verschillende delen van een bespreking te ver uit elkaar gaan liggen. Daarmede bent u het toch eens, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter : Mijnheer Van In, ik heb u kennis gegeven van een eenparig voorstel van het Bureau en de Fractievoorzitters. Ik vraag nu alleen de instemming van de Raad.

Ik stel u ook voor het verder bepalen van de agenda voor de volgende openbare vergadering aan uw Voorzitter en aan het Bureau over te laten.

(Instemming)

Hiermede zijn wij aan het einde van onze werkzaamheden voor vandaag gekomen. De vergadering is gesloten.

— *De vergadering wordt gesloten om 18.15 uur.*

SCHRIFTELIJKE VRAGEN EN ANTWOORDEN (R.v.O. art. 51)

Schriftelijke vragen werden ingediend door mevrouw N. Maes, de heren D. Coens, **E. De Facq**, E. Flamant, E. Raskin, J. Somers, J. Vandemeulebroucke.